

OM BOKEN:

Det här är ett material framtaget av Interfem, feministisk antirasistisk tankesmedja och resurscenter. Första utgåvan finansierades av Ungdomsstyrelsen. Den här andra utgåvan finansierar vi själva.

HEMSIDA: www.interfem.se
KONTAKT: info@interfem.se

TACK TILL: alla er som på ett eller annat sätt medverkat i skapandet av boken. Särskilt tack till Zakia Khan.

LAYOUT & ILLUSTRATIONER:
Sissela Nordling Blanco

TRYCK:
Andra upplagan: Stockholm juni 2011
Första upplagan: Stockholm november 2009

ISBN 978-91-633-8776-0

REDAKTIONEN 2011:

Sissela Nordling Blanco
Kristin Tran
Berolin Deniz

REDAKTIONEN 2009:

Sissela Nordling Blanco
HUVUDREDAKTÖR & PROJEKTLEDARE
Kristin Tran
REDAKTÖR
Berolin Deniz
REDAKTÖR
Sara Aarnivara
REDAKTÖR

INNEHÅLL

FÖRORD 4

FEMINISM & ANTIRASISM 6

MOTSTÅND 20

ARGUMENT & MOTARGUMENT 40

OJÄMLIKHET I SVERIGE 64

DISKRIMINERINGSLAGEN 72

ORGANISERA DIG 76

DU KAN... 100

METODER OCH ÅTGÄRDER 108

TIPS 114

ORDLISTA 122

Den här boken vänder sig till dig som är trött på att bli nedtystad, exkluderad eller utsliten på grund av att ha drivit antirasism i organisationer där det inte varit en självklar del av agendan.

Vi riktar oss särskilt till unga som driver antirasism inom feministiska organisationer eller sammanhang. Det finns redan en del handböcker för hur tjejer och feminister kan organisera sig, men inte någon som tar upp de problem och konflikter som kan uppstå när det görs. Makthierarkier finns i alla sammanhang, alltså även bland tjejer och feminister och det är viktigt att synliggöra detta för att kunna förändra.

Vi kallar det här för Makthandbok, för vi tror att det som försiggår i föreningar och i samhället i stort handlar om konflikter och förhandlingar om makt. Är du tjej, blatte och ung kan det vara svårt att göra din röst och dina erfarenheter hörda i en förening där de flesta är vita och medelålders. Om du är ung, blatte och tjej kan det också vara svårt att veta vad orsaken till diskrimineringen beror på. Därför är fokus för den här makthandboken på både rasism och sexism.

Boken vill ge dig tips och verktyg för att bemöta diskrimineringen i föreningslivet. Den bygger på samlade erfarenheter och insikter från människor som på olika sätt är feministiskt och antirasistiskt engagerade i Sverige och runt om i världen.

MED DEN HÄR BOKEN VILL VI:

- **ATT** fler personer som är aktiva i organisationer ska börja formulera sig antirasistiskt och feministiskt.
- **ÖKA** handlingsutrymmet för de som redan är aktiva antirasistiska feminister genom att ge konkreta tips på strategier och metoder.
- **BIDRA** till att skapa utrymme för diskussioner om rasism och sexism i etablerade organisationer.

FEMINISM & ANTIRASISM

I **det här avsnittet** tar vi upp vad antirasism och feminism är för oss och för andra. Vi förklarar vad intersektionalitet är och hur man ska lyssna till och använda sig av ilska.

VAD ÄR MAK?

Det finns många olika definitioner av makt. Vi som skrivit boken utgår ifrån att det finns maktstrukturer som gör att vissa grupper av människor gynnas mer än andra. Men vi utgår också ifrån att makt är föränderligt och beroende av sammanhanget. Det innebär att någon som är förtryckt i ett visst sammanhang, kan utöva makt över någon annan i ett annat sammanhang. Så funkade det i föreningar också. Även om man kämpar mot en viss sorts förtryck så återskapas samtidigt andra former av förtryck i den egna föreningen. Det kräver att vi ständigt stannar till och frågar oss vilka maktstrukturer och normer som är aktuella i vår förening samt vad vi kan göra för att motverka dessa.

VARDAGSRASISM

Rasism i vardagen handlar långt ifrån alltid om illvilja. Det kan till och med vara väldigt välmenat, som att någon frågar ”var kommer du från?” som öppningsfras till ett samtal. Just frågan ”var kommer du från” kan uppfattas på en mängd olika sätt. Det kan uppfattas som att man inte anses höra hemma i Sverige trots att man kanske är född och uppvuxen här. Eller som att den som ställer frågan vill placera en i ett fack, i en kategori som invandrare från ett visst land. Men det kan också uppfattas som ett harmlöst och vanligt samtalsämne som

man gärna pratar om.

När kan man då säga att något blir rasistiskt? Det finns inget entydigt svar på den frågan. Det går nämligen inte att dra en skarp gräns mellan vad som är rasistiskt och inte. En sak är i alla fall säker och det är att avsikten från den som orsakade kränkningen inte är den avgörande.

STRUKTURELL RASISM

Att det finns strukturella maktrelationer betyder att det finns återkommande mönster i hur makt och resurser fördelas i samhället. Till exempel att invandrade kvinnor, lågutbildade och ensamstående mödrar oftare ställs utanför arbetsmarknaden än andra grupper kan ses som ett tecken på att klass, etnicitet, kön och familjeform spelar roll för ens chanser att vara ekonomiskt oberoende. På samma sätt kan vi se att bland annat hudfärg, kön, ålder och vilket land man är född i får betydelse för hur man blir bemött och vilket inflytande man får i föreningslivet.

Att erkänna strukturell rasism innebär att ha ett bredare perspektiv som synliggör att det finns ett samband mellan människors hudfärg eller nationalitet och vilka positioner de har i samhället. Det innebär också att man förstår att det inte är på grund av att en person ”är” invandrare som diskriminering sker utan på

grund av rasistiska föreställningar om personer som ser ut att vara invandrare och de regler som samhället satt upp som bidrar till att behålla ojämlikhet. Utifrån det perspektivet blir det problematiskt att prata om ”integration”, eftersom det då framstår som att ansvaret och skulden ligger på de som blir utsatta för rasism (”de ska anpassa sig”), istället för på de politiker, myndigheter och tjänstemän som har makten att systematiskt utsätta människor för rasism och exkludering.

FEMINISM

Om du lyssnar till vad folk säger om feminism, kommer du snart upptäcka att det kan betyda en mängd olika saker. Feminism kan vara ett perspektiv, en vardagsstrategi, en spark i skrevet eller en världsomfattande rörelse. Feminism kan också förekomma i olika varianter som t ex antirasistisk feminism, queerfeminism, intersektionell feminism, liberalfeminism, vänsterfeminism, radikalfeminism, osv. Vad det betyder att vara feminist eller vad det betyder att göra och tänka feminism är olika för olika personer. Vad som är viktigt och användbart med feminism för oss som har gjort den här boken är dess fokus på makt.

Makt kan handla om hur stor chans man har till arbete, bostad och utbildning, men det kan också handla om möjligheten att definiera vad det betyder att vara, göra och tänka feministiskt. I det historiska nuet där vi befinner oss idag, kan vi se att kön, ras/etnicitet, klass, sexualitet och funktionalitet har stor betydelse för

fördelningen av makt och resurser.

Feminismen hjälper oss att se att orättvisor i vardagen förekommer i vissa återkommande mönster i samhället, till exempel att det oftare är kvinnor än män som blir utsatta för sexuellt våld, eller att personer med ”Svensson”-namn har större chanser att få jobb än personer med ”utländska” namn. De feministiska verktygen hjälper oss också att se vilka som får mest utrymme att prata på möten och vilka som får definiera vilka frågor som är viktiga att belysa i en social rörelse.

Genom att se att orättvisor förekommer i strukturella mönster kan feminismen hjälpa oss att hantera smärta, ilska och känslor av meningslöshet. Feminismen kan användas för att förvandla dessa känslor till motstånd som leder till förändring. För oss är antirasistisk feminism ett svar och ett motstånd mot den rasism och sexism som vi stöter på i föreningslivet, i skolan, i affärer, hos kompisen och oss själva.

INTERSEKTIONALITET

LAWEN MOHTADI

Intersektionalitet. För många ett ganska nytt ord inom aktivism och kulturdebatt, för andra ett mer välbekant begrepp.

I Sverige introducerades intersektionalitet av de postkoloniala forskarna Irene Molina, Diana Mulinari och Paulina de los Reyes. Frågan var hur man skulle förstå ojämlikheter utifrån mer än bara en faktor. Kan vi prata bara om kön när vi tittar på hur orättvisor mellan män och kvinnor ser ut? Nej, svarar feminister som har ett intersektionellt perspektiv, vi måste också se hur hudfärg, etnicitet, sexualitet och ekonomi formar mäns och kvinnors livsvillkor. Alla kvinnor lever inte under samma förhållanden, vissa har bättre ekonomi och därmed makt och fördelar som andra kvinnor inte har. Många är heterosexuella och blir på så sätt inte ifrågasatta, trakasserade och nedvärderade som lesbiska kan bli. Och inte minst hudfärg och etnicitet gör att vi behandlas på olika sätt; i vardagen, på arbetsmarknaden, på krogen.

När Molina, Mulinari och de los Reyes började skriva och prata om intersektionalitet gjorde de det mot bakgrund av att den feministiska rörelsen till stor del fokuserade på

vita och/eller svenska kvinnors erfarenheter när de formulerade feministiska frågor och utmaningar. Hur kan feminismen som en samhällsförändrande kraft vara verkligt stark om den inte förstår och erkänner kvinnors olika positioner, frågade de sig.

I dag, efter flera års skrivande, diskuterande och kamp, är det intersektionella perspektivet närvarande i många idésamtal och sociala rörelser. Antirasister och queerfeminister i synnerhet har stor användning av intersektionalitet som ett verktyg för att förstå maktrelationer både på ett strukturellt plan och i dagliga relationer och möten mellan människor.

En vanlig invändning mot intersektionalitet är att det är för teoretiskt, för krångligt. Sådana invändningar är inte ovanliga när ny kunskap skapas och nya röster hörs. Istället för att se intersektionalitet som något som hotar trygga sanningar eller något som är överteoretiskt och inte har med verkligheten att göra kan man istället försöka se intersektionalitet som ett bredare perspektiv på tillvaron och samhället. Det bredare perspektivet fångar upp mänskliga erfarenheter som ofta hamnar i marginalen.

ATT STANNA OCH LYSSNA PÅ ILSKA

Att hålla käft och inte säga vad man känner och tycker kan betyda livet framför döden i vissa situationer. Men att hålla käft när feminister diskuterar, ignorerar eller motarbetar frågor om rasism har aldrig räddat någon.

Många icke-vita kvinnor i Sverige och på andra ställen där vithet ger makt och privilegier har erfarenheter av att bli tystade, exkluderade eller uppmanade att "lugna ner" oss när vi lyft frågor om rasism i sammanhang där rasism inte är en självklar del av agendan. Vi har ibland fått höra saker som: "Lugna ner dig, vi älskar ju dig, varför är du så arg?" Vi kanske har uppfattats som aggressiva eller okänsliga. Det har lärt oss att hantera ilska och frustration så att den inte tar sönder oss.

Alla diskussioner mellan feminister som handlar om rasism måste inkludera erkännandet och användandet av ilska, säger den amerikanska poeten och feministen Audre Lorde. Hon skriver om hur många feministiska grupper på 1970- och 80-talet, som till största delen bestod av vita kvinnor, arbetade med att formulera och uttrycka ilska mot patriarkatet.

Det fanns inte behov eller utrymme bland

många vita feminister att undersöka den ilska och frustration som kvinnor riktade mot varandra och som handlade om blindhet inför privilegier och rasism. Många vita feminister var inte intresserade av att undersöka sig själva som förtryckare eller kvinnors maktpositioner gentemot andra kvinnor. Därför utvecklade dessa vita feminister inga verktyg för att bemöta ilska över rasism på konstruktiva sätt. Många hanterade andra kvinnors ilska över rasism genom att undvika den, förneka den eller fly från den under en täckmantel av skuld.

Audre Lorde säger att skuld inte ska förstås som en vettig reaktion mot varken ilska eller rasism. Det är en reaktion mot ens egna handlingar eller brist på handlingar. Att formulera och uttrycka ilska över rasism tvingar andra att undersöka konsekvenserna av sina egna handlingar och privilegier. Men istället för att förstå ilska mot rasism som en reaktion mot exkludering, stereotypisering och icke-ifrågasatta eller outtalade privilegier, förstås det ofta som aggressivitet hos personen som lyfter frågor om rasism, eller rent utav personliga angrepp. Att enbart fokusera på sin egen

skuld eller helt undvika ilskan över rasism kan ses som ett sätt att osynliggöra och förminska rasismen.

Skuld kan vara konstruktivt om det leder till förändring, men alldeles för ofta är uttryck för skuld och dåligt samvete ett sätt att flytta fokus från frågor om rasism och bevara maktrelationer. Många vita feminister kan uppleva det som hotfullt att konfronteras med smärta och ilska över rasism för det innebär att de måste lyssna på berättelser som ifrågasätter deras identiteter som ”oskyldiga” eller förtryckta. Att lyssna till en persons smärta och erfarenheter kan vara svårt, i synnerhet om man inte delar dessa erfarenheter och om man är medveten om att man själv har bidragit till att de finns. Men som Audre Lorde frågar sig; är icke-vita feministers ilska över rasism mera hotfullt än kvinnohatet, homofobin och transfobin, som genomsyrar alla aspekter av våra liv? Det är inte feministers ilska över rasism som kommer att förgöra oss, utan vår vägran att stanna och lyssna på den, och lära från den, menar Audre Lorde.

Lorde uppmanar oss att inte dölja vår ilska för att bespara andra skuld. Hon säger att det har varit en överlevnadsstrategi för många icke-vita feminister att lära sig att använda ilska för styrka och kraft. Att hantera tystnad och ilska har också inneburit att lära sig att tala och lyfta frågor om rasism inom organisationer. Audre Lorde säger att ilskan mellan feminis-

ter inte kommer att förgöra oss om vi kan formulera den, om vi kan lyssna till dess innehåll lika intensivt som vi ibland försvarar oss mot den. När vi undviker ilska undviker vi insikter och kunskap. Vi accepterar bara det vi absolut vet och känner oss bekväma med. Den obekväma känslan av förlust som ilska kan orsaka är ett tecken på att man ifrågasätter sin tidigare uppfattning och förändrar sin syn på världen. Audre Lorde säger att man aldrig kommer att vinna någonting på att hålla käft, att tystnaden inte kommer att skydda en från obehag. Men hon uppmanar också till solidaritet med dem som under svåra omständigheter är tvungna att välja tystnad framför döden.

AUDRE LORDE - BOKTIPS

- Sister Outsider 1984
- Zami - a new spelling of my name, 1982

BELL HOOKS - BOKTIPS

- Feminism is for Everybody: Passionate Politics, 2000
- Black Looks: Race and Representation, 1992

Women are divided by sexist attitudes, racism, class privilege, and a host of other prejudices. Sustained woman-bonding can occur only when these divisions are confronted and the necessary steps are taken to eliminate them. Divisions will not be eliminated by wishful thinking or romantic reverie about common oppression, despite the value of highlighting experiences all women share.

/BELL HOOKS

VAD ÄR ANTIRASISTISK FEMINISM FÖR DIG?

Antirasistisk feminism är både storpolitik och något väldigt privat för mig på grund av min egen bakgrund. Det finns enorma skillnader i gruppen kvinnor eftersom vi lever i en rasistisk världsordning med ”kriget mot terrorn”, urholkad asylrätt, klimatflyktingar och en växande europeisk islamofobi och antiziganism. En antirasistisk feminism står inte tyst inför detta utan inser att sexismen tjänar på rasism. Därför tar den kamp mot båda och ser att de är oskiljaktiga. **ROYA HAKIMNIA**. Bloggar på <http://royamatilda.wordpress.com>

Antirasistisk feminism erkänner den smärta som erfarenheter av rasism skapar, granskar de roller som både kvinnor och män har i skapandet och reproducerandet av etniskt diskriminerande processer och verkar för en feministisk rörelse som förstår rasismens roll i sexismen och homofobin. I en värld där islamofobi växer, i ett Fästning Europa, är antirasistisk feminism den enda möjliga feminism som jag kan identifiera mig med.

DIANA MULINARI. Lärare och forskare.

Antirasistisk feminism betyder många olika saker för mig. Eller jag tycker snarare att det är svårt att beskriva vad antirasistisk feminism betyder för mig på ett enkelt och entydigt sätt. Ett sätt på vilket jag kan svara på denna fråga är att antirasistisk feminism är en kamp där jag äntligen får plats. En plats där jag inte behöver göra avkall på några viktiga delar av min identitet. Ett forum där jag kan kämpa för mina rättigheter på mina villkor. Jag skulle också kunna säga att antirasistisk feminism är en sammanfattning av den aktivism jag har bedrivit sedan tonåren. Jag var väldigt ung när jag började engagera mig i antirasistiska frågor. En anledning till detta var att jag själv upplevde rasistiska kränkningar, men framförallt berodde det på att min mormor och min mamma genom sina erfarenheter och berättelser klargjorde för mig att mina upplevelser av rasism inte enbart var enskilda händelser. De fick mig att inse att rasistiska strukturer eller mönster genomsytrade samhället i stort och att det var många människor som led under denna orättvisa. När jag i tonåren sedan upptäckte att det fanns andra mönster och strukturer som gjorde det möjligt för till exempel kvinnor, hbt-personer, funktionshindrade eller fattiga att bli diskriminerade i samhället var det självklart för mig att även kämpa mot de typerna av förtryck. Antirasistisk feminism tillåter mig att föra en sammanhållen kamp mot alla typer av förtryck i samhället. **MONICA AMANTE**. Styrelseledamot Feministiskt initiativ.

Antirasistisk feminism är en färgblind, gränslös jämlikhets- och jämställdhetskamp som ser bortom de etniska etiketterna och stereotyperna. Det är feminism som tar hänsyn till andra maktordningar än genus. Det är en strävan efter rättvisa som inkluderar även de som ofta glöms bort. En introspektiv rörelse som ifrågasätter de egna föreställningarna och komplicerar över- och underordning, som ser att den förtryckta också kan agera förtryckande, som avslöjar västerländska feministers fördomar mot sina ”stackars” systrar.

ALEXANDRA PASCALIDOU. Författare, journalist och programledare.

Utifrån en antirasistisk feministisk synvinkel är jämställdhet inte särskilt relevant. Vi kan leva i ett jämställt samhälle där kvinnor (som grupp) har samma makt som män (som grupp) – men räcker detta? Inom det samhälle vi lever i (dvs. Sverige) finns stora skillnader i vilka som ges privilegier. Det kan handla om föreställningar som finns om etnicitet och ras. Det kan även handla om andra attribut som syns mer eller mindre, t.ex. psykiska och fysiska funktionshinder, transsexualism. Utöver detta finns en ojämlik global maktordning som vi är skyldiga att ta ansvar för. Vi lever i en världsdel med överflöd, vilket ger oss makt och en privilegierad position. **ZAKIA KHAN**. Initiativtagare och grundare till Interfem.

Dagsläget är en konstruktion. Fördomar förtrycker och grupperar människor genom bland annat sociala, ekonomiska och juridiska normer som finns i samhället. Antirasistisk feminism är lika med en intellektuell rörelse som bemöter ALLA människor med respekt oavsett etnicitet. När jag säger etnicitet så menar jag oavsett funktionalitet, klass, kön etc. Ingen kategorisering helt enkelt. Feminismen faller och blir inte trovärdig så länge som till exempel panelsamtal på temat ”Jämlikhet” och ”Tjejfester” i moderna Stockholm fortsätter att diskriminera funkisar genom otillgänglighet. Samma gäller i hbt-rörelsen när jag som lesbisk blir diskriminerad av både höger- och vänsterflator för den jag är, för att jag som funkis inte ingår i deras normativa värld. **SAHAR MOSLEH**. Föreläsare och student.

Feminism handlar om alla kvinnors underordning och deras kamp för att bryta den rådande ojämna könsmaktsordningen. I dagens Sverige känns det som att man måste vara vit, akademiker och bo i Stockholm för att vara feminist och invandrare får bara komma till uttryck när det handlar om ”hedersproblematik”. Antirasistisk feminism är när människor med olika erfarenheter, behov, intressen och kunskaper är med och formar och påverkar samhället utifrån ett feministiskt perspektiv. **AFAMIA MARAHA**. F.d. Ordförande för Assyriska Kvinnoförbundet. Foto: Esa/Esamedia.se

VAD ÄR ANTIRASISTISK FEMINISM FÖR DIG?

En feminism som är känslig för rasistisk förtryck och en feminism som är öppen för olika intressen och perspektiv hos olika kvinnor. **EDDA MANGA**. Idéhistoriker.

Antirasistisk feminism är för mig ett feministiskt perspektiv som har anammat respekten för mänskliga rättigheter utifrån ett antirasistiskt förhållningssätt. Antirasistisk feminism är ett politiskt inställningstagande som främjar alla människors lika värde, oavsett kön, ras, tro, sexuell läggning, ålder, klass, m.m.

WILO ABDULLE OSMAN. Styrelseledamot Feministiskt initiativ samt grundare och ordförande för Africanroots

Antirasistisk feminism är både ett förhållningssätt i livet och ett analytiskt perspektiv – men först och främst handlar det om att kunna se maktrelationer och ojämlikhet.

VIKTORIJA KALONAITYTE. Universitetslektor.

Antirasistisk feminism pratar om de olika positioner kvinnor har i ett samhälle där rasism råder. Det är att erkänna att den rasistiska ordningen premierar vissa kvinnor medan den förtrycker andra. I min egen yrkesroll kan jag konstatera att det finns få kvinnor med migrationserfarenheter och är icke-vita trots att de har erfarenhet och utbildning inom journalistik. Varför är det så? Däremot när man betraktar andra yrkesgrupper – som t ex inom vård och handels – är invandrade kvinnor överrepresenterade. Dessa kvinnor arbetar i osäkra anställningar och dåliga arbetsvillkor. Arbetsmarknaden visar tydligt att människor sorteras utifrån hudfärg. Människor utesluts från högstatusyrken och tillåts inte fullfölja sina drömmar på grund av diskriminering och för att de inte har rätta kontakter och nätverk. **DEVIRIM MAVI**. Chefredaktör för tidskriften Arena.

För mig betyder antirasistisk feminism att man integrerar ett intersektionellt, postkolonialt perspektiv i den feministiska teoribildning och feministiska rörelsen. Det innebär att kunskapsbildningen från t ex Black feminism är en viktig kunskapskälla för feminister för att öka sin förståelse för hur kvinnor är positionerade olika i maktstrukturer. Det innebär att den antirasistiska kampen och den feministiska kampen inte kan separeras.

VICTORIA KAWESA. Doktorand i Genusvetenskap.

Antirasistisk feminism är det enda möjliga sättet att kompromisslöst göra upp med samtliga maktordningar. Ett utrymme att aktivt granska, kritisera och bevaka rasismen och dess koppling till sexism och homofobi. Antirasistisk feminism banar vägen för feminismen som en omfattande rättvisekamp som tydligt tar ställning mot Fort Europas stängda gränser och en värld präglad av konservatism, en värld förblindad av egna privilegier helt baserad på andras underordning. Antirasistisk feminism är det forum där jag med full kraft kan mobilisera och arbeta utan några begränsningar. Det är den feminism jag identifierar mig med. **TRIFA SHAKELY**. Chefredaktör för Bang.

Antirasistisk feminism är inte en självklar ståndpunkt för de flesta vita människor jag har arbetat med eller lärt känna. Ofta blir vita människor förvånade när antirasism och feminism kopplas samman. Jag tycker att det borde vara uppenbart att feminism inte kan existera utan ett antirasistiskt perspektiv, men motståndet mot kombinationen uttrycks ofta genom antingen tystnad som följs av en huvudnickning eller en upprörd föreläsning om hur svårt det har varit för vita feminister att hantera rasism genom kvinnorörelsens historia. Feminism är helt enkelt inte ett vitt begrepp. I Sverige idag, eller i Danmark där jag har bott den större delen av mitt liv, är den vita feministiska rörelsen fortfarande infekterad av en kolonial diskurs. **TINE ALAVI**. Aktiv i Ingen människa är illegal.

MOTSTÅND

I det här avsnittet tar vi upp motståndet som vi möter. Såväl passiva motståndsformer som aktiva motståndsformer. Vi går igenom vad härskartekniker är för något och hur man kan bemöta dem med motstrategier och bekräftartekniker. Vi ger även tips på hur man tillsammans med vänner och kamrater kan träna sig på att i grupp synliggöra och sätta stopp för härskartekniker. Slutligen har vi några sidor inspiration där andra aktivister berättar hur de hanterar motstånd.

ATT FÖRSTÅ MOTSTÅNDET

När man organiserar sig, oavsett på vilket sätt man gör det, kring frågor som rör rasism, sexism och andra former av diskriminering, möter man ofta motstånd.

Motståndet kan komma från samhället, från personer inom den organisation man valt att lyfta frågorna i eller från helt andra organisationer och det kan vara både skrämmande och motiverande. Motståndet kan ta sig uttryck genom förlöjligande, osynliggörande och/eller förnekande av de ståndpunkter och de argument man försöker lyfta fram. Man kan framställas som osolidarisk och som en konfliktskapare för att man ifrågasätter vad man får och inte får prata om eller för att man lyfter frågor som andra kan uppleva som obekväma.

De som bemöter dig med denna form av motstånd känner sig ofta utmanade eftersom de intressen och åsikter som de har nu blir synliga som just intressen och åsikter, snarare än fakta. Deras agerande syftar just till att dölja den utmaning som organiseringen utgör. Valet att organisera sig för att lyfta frågor som man anser inte ges tillräcklig uppmärksamhet kommer ju från en önskan om att åstadkomma förändring. I vardagen, i organisationer och i samhället i stort. Men genom att arbeta för förändring så utmanar man oundvikligen makten.

Det motstånd som man möter då man påtalar diskriminering är en konsekvens av att man genom detta påtalande synliggör olika maktstrukturer i samhället, och minst lika viktigt, att man synliggör vilka grupper i samhället som har makt. Politisk organisering väcker motstånd för att den synliggör det normativa och ifrågasätter folks sätt att tänka kring sin egen roll och position i dessa maktstrukturer.

Denna utmaning kan uppröra och provocera mer än vad man tror. Maktens styrka ligger ofta i att den är osynlig. Så fort den synliggörs exponeras den och blir något som kan ifrågasättas. Genom synliggörandet kan man på ett mycket mer effektivt sätt utarbeta strategier för att ifrågasätta och motverka diskriminering. Styrkan i maktstrukturerna ligger just i det faktum att den bild av världen som dessa strukturer bygger på ses som "naturlig" eller "normal". Genom att visa på att det finns maktstrukturer samt hur dessa påverkar oss alla exponerar man de antaganden som underbygger strukturerna, och visar samtidigt att det finns en annan verklighet.

Makt, för de personer som innehar den till följd av att de har olika privilegierade positioner i samhället, innebär fördelar. Fördelar

som människor kan vara ovilliga att släppa ifrån sig. Denna ovillighet kan vara både medveten och omedveten, men det är få personer som vill kännas vid att de trots sin välvilja är delaktiga i upprätthållandet av diskriminerande strukturer. Att påtala att även kvinnor har olika samhällspositioner till följd av ras/etnicitet, klass, funktionalitet och sexualitet i en feministisk organisation kan vara provocerande för de kvinnor som anser sig vara fördomsfria eftersom de tvingas se sig själva som delaktiga i ett diskriminerande system.

När man utmanar maktstrukturer, normer och sätt att tänka kommer man att möta motstånd eftersom de förändringar man vill åstadkomma upplevs som hotfulla. Detta motstånd kan vara avskräckande och svårt att hantera, men det kan också vara motiverande och konstruktivt. Genom att synliggöra maktstrukturer och genom att lyfta fram alternativa sätt att se på diskriminering provocerar man fram ett motstånd som kan motivera och ge underlag för metoder för det fortsatta arbetet.

Att ens åsikter och arbete provocerar visar ju även att det fungerar, att det skapar reaktioner och att det finns sprickor i strukturerna som man kan utnyttja för att åstadkomma förändring. Genom att utmana de som har tolkningsföreträde tvingar man dem att artikulera och försvara de ståndpunkter som annars tas för givna. Ju tydligare motståndet formuleras desto lättare kan man synliggöra de

principer som försvaras och utarbeta strategier för att ifrågasätta och motarbeta dessa.

Så (be)möt motståndet genom att fortsätta utmana och synliggöra makten, det är endast på det sättet som vi kan nå förändring!

LÄSTIPS

- Förbjuden handling - om kvinnors organisering och feministisk teori, 2002, Maud Eduards.
- Den nationella väven - feministiska analyser, 2010, Maria Jansson, m.fl.

PASSIVT & AKTIVT MOTSTÅND

Du kan möta motstånd på både aktiva och passiva sätt när du försöker lyfta frågor om rasism. Forskaren Sara Ahmed har uppmärksammat att organisationers välvilja och uttalanden om att vilja vara antirasistiska ibland kan ha motsatt effekt och till och med kan förstärka rasismen. Bland annat så påpekar hon att uttryck för en väldigt stark önskan att agera icke-rasistiskt när rasifierade personer berättar om rasism, kan fungera som ett försvar mot att höra vilka personer som är medskyldiga till denna rasism och hur. Att uttrycka antirasistiskt engagemang i samma stund som någon berättar om rasism blir ett sätt att komma undan vetskaper om att man själv har bidragit till andra människors upplevelser av rasism. Genom att visa att man menar väl, så intalar man sig själv att man inte kan vara rasist. Ett sätt som många vita använder för att visa att de menar väl är att uttrycka skam över vitheten. Ahmed menar att den vita personen som uttrycker skam över vitheten också är en person som är stolt över sin skam. Själva påståendet om att man har dåligt samvete (över det ena eller det andra) innefattar också en självuppfattning av att man är ”god”. Både i fall där man uttrycker att man vill agera icke-rasistiskt, och där man uttrycker skam över vithet, finns en föreställ-

ning om att sociala hierarkier försvinner bara genom att man ”genomskådat dem”. Man slutar intressera sig för hur rasismen fortsätter att forma våra kroppar och vår verklighet. Antirasismen kräver att man arbetar med rasismen som en ständig verklighet i nuet. Den kräver att vi ser att privilegier starkt påverkar det arbete vi utför, även när det arbetet handlar om att motverka privilegier. Ojämn fördelningen av resurser påverkar vem som får säga vad om vem och var. Ett exempel på hur dessa privilegier tar sig uttryck är det oproportionerliga stora utrymmet som vita personer i Sverige har att uttala sig i frågor som rör rasism.

Läs mer: Vithetens hegemoni, 2011, Sara Ahmed

DISKUTERA

- Vilka reaktioner kommer upp till ytan när du formulerar dig antirasistiskt och feministiskt?
- Kan idén om ”godhet” och ”välvilja” sägas fungera som en passiv motståndsform?
- Uppmärksamma och diskutera återkommande olika former av passivt eller aktivt motstånd som du möter i verksamheten.

-
- **TYSTNAD** – frågan glöms bort, hinns inte med.
 - **SKENHANDLING** – dokument och skrivningar tas fram men förverkligas inte.
 - **UTANFÖR AGENDAN** – jämlikhetsfrågor finns inte med när strategiska politiska och ekonomiska beslut tas.

- **MOTARGUMENT** – inte relevant för dessa aktiviteter, inte mitt bord.
- **URHOLKNING** – oförenligt med andra åtaganden, vi måste hinna med annat (viktigare) först.
- **IFRÅGASÄTTANDE** – av auktoritet och kunskaper hos den som lyfter antirasistiska eller feministiska perspektiv.

HÄRSKARTEKNIKER

I nästan alla sociala sammanhang finns det personer som på olika sätt försöker att trycka ner andra genom att använda sig av så kallade härskartekniker. Det förekommer i alla typer av organisationer och sammanslutningar och är ett uttryck för maktutövning. Vissa utövar härskarteknikerna medvetet medan andra faktiskt gör det omedvetet. Den som utövar härskartekniker har ofta mer – formell eller informell – makt och/eller förtroende i gruppen än den som utsätts och ibland kan det vara svårt att veta hur man ska hantera situationen när man blir utsatt för en härskarteknik. Men det finns flera olika tekniker du kan använda

dig av för att bemöta och avvärja den som på olika sätt försöker trycka ner dig eller någon i din närhet. För varje härskarteknik finns en motstrategi som du kan använda som ”svar” och det finns även olika ”bekräftartekniker” som du kan använda dig av för att skapa en bättre stämning i din organisation eller i det sammanhang där du är aktiv. Ett första steg för att hantera härskartekniker är att du lär dig känna igen dem. På de efterföljande sidorna finner du några exempel på de vanligaste typerna av härskartekniker och vilka motstrategier och bekräftartekniker som du kan använda för att motverka härskarteknikerna.

HÄRSKARTEKNIK	MOTSTRATEGI	BEKRÄFTARTEKNIK
Osynliggörande	Tag plats	Synliggör
Förlöjligande	Ifrågasätt	Respektera
Undanhållande av information	Kräv korten på bordet	Informera
Dubbelbestraffning	Bryt mönstret	Var lyhörd
Påförande av skuld och skam	Intellectualisera	Backa upp dina kamrater

Källor/inspiration: Härskartekniker: Berit Ås. Motstrategier & Bekräftartekniker: ENSU.

HÄRSKARTEKNIK: OSYNLIGGÖRANDE

Att bli osynliggjord kan innebära att du blir ignorerad, att ditt arbete inte uppmärksammas eller att någon annan tar åt sig äran för dina idéer eller ditt arbete. Andra exempel på osynliggörande är att någon gör avledande manövrar medan du pratar, som till exempel att prassla med papper eller småprata med någon annan för att markera att det du säger inte är viktigt eller för att medvetet tysta ner dig. Ett ganska vanligt sätt att bli osynliggjord på – särskilt om du inte ser ut som eller heter som en ”Svensson” – är att människor undviker att säga ditt namn, aldrig lär sig det eller jämt blandar ihop det med en annan person som inte heller ser ut som eller heter som en ”Svensson” men som du i övrigt inte har några likheter med. Osynliggörande kan också handla om att folk försöker förneka eller inte låtsas om rasism. Att förneka rasism är också en form av rasism.

MOTSTRATEGI: TA PLATS

Ett sätt att bemöta osynliggörande är att *ta plats*. Även om det känns svårt kan du försöka vara saklig och lugn när du agerar. Om någon stör när du talar, avbryt då och vänta på att personen i fråga ska bli tyst. Om någon försöker sno dina idéer säg då ”vad kul att du tycker om min idé”. Om någon undviker att nämna ditt namn, säg då ”jag har glömt vad du heter, själv heter jag Seyde”. För att synliggöra rasism måste du prata om det som ett faktum, eftersom det ÄR ett faktum. Fastna inte i hårklyverier om huruvida det finns rasism eller ej.

BEKRÄFTARTEKNIK: SYNLIGGÖR ANDRA

Ett sätt att motverka att både du själv och dina kamrater osynliggörs är att *synliggöra andra*. Lyssna aktivt, ge respons och konstruktiv kritik. Ge plats åt andra och var uppmärksam på om det finns någon/några i gruppen som inte pratar så mycket. Det handlar inte om att du ska ta ansvar för alla på mötet, utan mer om att bidra till att ingen trycks ner gång på gång. Genom att på olika sätt synliggöra andra synliggör du också indirekt dig själv. Ett sätt att undvika osynliggörandet av rasism kan vara att ofta föra rasism och vithetsnormer på tal, så att fler känner sig bekväma att prata om det.

HÄRSKARTEKNIK: FÖRLÖJLIGANDE

Ett vanligt sätt att förlöjliga någon på är att skratta åt dennas förslag eller göra sig rolig på hennes/hans bekostnad. Att förlöjliga innebär att någon med ord och gester försöker förminska en annan person. Reaktioner som "Snälla, det kan du väl inte tro på själv" eller "Lilla gumman, du som är så ung..." är exempel på hur någon försöker förminska dig. Ett annat sätt någon kan försöka förminska dig på är att skratta åt din dialekt eller ditt sätt att prata. Förlöjligande kan också ta sig uttryck i form av att du blir bemött utifrån andras förutfattade meningar om dig, ibland under förevändning att det bara är "på skämt".

MOTSTRATEGI: IFRÅGASÄTT

Du kan bemöta förlöjligande genom att *ifrågasätta*. Upprepa gärna det motparten har sagt ord för ord och be om en förklaring. Fråga vad hon/han menar med "Lilla gumman". Ställ gärna frågan "Hur menar du?". Formulera din respons som en fråga istället för en anklagelse. Det är lätt hänt att man skrattar med, trots att man egentligen inte vill det. Försök att inte göra det. Ju fler ni är som *inte* skrattar desto löjligare kommer den som försöker förlöjliga dig att framstå.

BEKRÄFTARTEKNIK: RESPEKTERA

En bekräftelseteknik för att motverka förlöjligande är att *respektera*. Respektera och bemöt andra seriöst. Skratta inte med när någon gör sig lustig på någon annans bekostnad, säg ifrån. Stötta dina kamrater så att de känner sig kompetenta och betydelsefulla.

HÄRSKARTEKNIK: UNDANHÅLLANDE AV INFORMATION

Att undanhållas information är ett stort problem eftersom det hindrar dig från att delta på lika villkor i gruppen/organisationen. Undanhållande av information kan vara att beslut fattas eller förbereds när du inte är närvarande, kanske när några rentav umgås privat. Det leder ofta till en känsla av att det råder samförstånd kring ett beslut innan det ens är fattat vilket gör det svårare att kritisera. Undanhållande av information kan också handla om att viktiga möteshandlingar skickas ut för nära inpå mötet så att alla inte hinner sätta sig in i dem, eller att du får informationen när det redan är för sent, till exempel att ett material som ska representera organisationen skickas till dig först när det redan är ivägskickat till tryckeriet så att du inte kan komma med förslag på ändringar. Ett annat exempel är att du kanske blir inbjuden till att delta i ett panelsamtal på ideell basis, men undanhålls information om att de andra i panelsamtalet fått betalt för att vara med. Att inte ha information tillgänglig på flera olika språk eller i punktskrift kan också räknas som undanhållande av information.

MOTSTRATEGI: KRÄV KORTEN PÅ BORDET

Ett sätt att bemöta att du och/eller andra undanhålls information är att *kräva korten på bordet*. Försök se till att viktiga dokument översätts till flera språk, inklusive punktskrift. Kräv att informationsblad, stadgar och liknande dokument formuleras så enkelt som möjligt så att alla kan ta del av dem. Om du märker att beslut har fattats när du inte var närvarande kan du begära att ärendet skjuts upp innan det fattas ett formellt beslut eftersom du har rätt att få tid att sätta dig in i det ämne som det ska beslutas om. Uppmärksamma andra på att i en organisation ska alla få ta del av beslutsunderlag och få chansen att vara med när beslut fattas.

BEKRÄFTARTEKNIK: INFORMERA

Att *informera* är den bekräftelsestrategi som bäst motverkar undanhållande av information. Genom att vara tydlig och genom att arbeta för att kommunikation och öppenhet ska genomsyra organisationen försvårar man för dem som vill stänga ute dig och andra från att vara delaktiga på lika villkor.

HÄRSKARTEKNIK: DUBBELBESTRAFFNING

Dubbelbestraffning kan vara svår att identifiera men innebär att du hamnar i en situation där oavsett vad du väljer att göra eller säga så blir det fel. Till exempel kan det vara så att du kritiseras för att vara för teoretisk när du försöker diskutera sexism eller rasism, men att du samtidigt kritiseras för att vara för personlig eller känslig om du tar exempel från ditt eget liv för att belysa vad det kan innebära. Det kan vara så att andra människor väljer att misstolka det du säger så att det får negativa konsekvenser för dig oavsett vad du gör. Det kan också handla om att du förväntas representera vissa frågor, men samtidigt anses klyschig eller jobbig när du ägnar dig åt dem. En form av dubbelbestraffning uppstår också om du i en förening, på en arbetsplats, i skolan eller liknande tar upp att det finns sexism och rasism som gör att det råder olika förutsättningar för de personer som är aktiva/verksamma där men att du då blir klassad som ”obekväm” för att du bryter konsensus och säger något som andra helst inte vill prata öppet om. Straffet för att inte ta upp det är att du (och andra) tvingas fortsätta utstå sexism och rasism.

MOTSTRATEGI: BRYT MÖNSTRET

För att motverka att du utsätts för dubbelbestraffning kan du bryta mönstret. Håll inte tyst utan ifrågasätt, säg ifrån och uppmärksamma andra om vad du utsätts för. Försök få till en diskussion om organisationens sätt att hantera samtal om rasism eller sexism. Skriv ner och samla på reaktioner som du möts av, det kan vara till hjälp att ta upp konkreta exempel. Om det finns någon som du kan alliera dig med, gör det! Det känns tryggare att göra motstånd när någon backar upp en. Ni delar bördan av att uppfattas som ”obekväma” vilket underlättar. På så sätt blir det svårare för andra att avfärda kritiken eftersom ni bevisligen är fler som tycker så.

BEKRÄFTARTEKNIK: VAR LYHÖRD

För att undvika att utsätta andra för dubbelbestraffning kan du vara *lyhörd*. Lyssna och var öppen för vad andra har att säga, be dem förklara vad de menar och försök förstå. Genom att göra detta minskar du risken att det uppstår ”låsta” situationer, alltså att folk slutar lyssna på varandra och att man därmed inte kommer vidare. Fundera också på ditt eget agerande och var uppmärksam på om du själv agerat på ett sätt så att någon annan hamnat i en dubbelbestraffnings-situation.

HÄRSKARTEKNIK: PÅFÖRANDE AV SKULD OCH SKAM

Denna härskarteknik kan liksom dubbelbestraffning vara svår att identifiera eftersom andra, genom att få dig att känna skuld och/eller skam för något, gör att du anklagar dig själv trots att du inte förtjänat att utsättas för detta skuldbeläggande. Exempelvis kan det vara så att du inte informerats om ett möte (på grund av undanhållande av information) men ändå skuldbeläggs för att du inte närvarat då du borde tagit reda på när mötet skulle vara på egen hand. Du kan då känna dig dum för att du inte tänkte på detta trots att det är de som undanhållit dig informationen om mötet som är ansvariga för att du missat det. Ett annat exempel på skuldbeläggande kan vara att du anklagas för att ställa orimliga krav på organisationen. Om du påpekar att ingen annan än du tar upp frågor om rasism och antirasism kan det hända att du anses vara tjatig och inte så konstruktiv. Påförande av skuld och skam kan också handla om att någon antyder att du har en dold agenda istället för att ta de frågor som du lyft på allvar. Det kan också vara att andra får dig att känna dig ”inkvoterad” trots att du har bättre meriter än någon annan på din position.

MOTSTRATEGI: INTELEKTUALISERA

För att motverka att du tar på dig skuld och skam, vilket är själva syftet med härskartekniken, kan du *intellektualisera* genom att fråga dig själv om du har gjort något dumt eller om du medvetet gjort fel eller brutit någon överenskommelse. Om svaret är ”ja” och det inte var meningen så har du alltid möjlighet att rätta till det du har gjort. I annat fall har någon fått dig att känna skuld och skam trots att du inte gjort något fel. Då kan du vända dessa känslor mot den som faktiskt felaktigt fått dig att känna dem, istället för att skuldbelägga dig själv.

BEKRÄFTARTEKNIK: BACKA UPP DINA KAMRATER

Genom att bekräfta, backa upp och stödja dina kamrater kan du motverka att du själv eller andra felaktigt påförs skuld eller skamkänslor. Att fokusera på de insatser som personer i organisationen faktiskt gör är ett sätt att motverka ett klimat där aktiva känner skuld och skam.

TRÄNA PÅ ATT BEMÖTA HÄRSKARTEKNIKER

Även om man blivit medveten om härskartekniker kan det vara svårt att tillämpa motstrategier. När man väl står där och ska "ifrågasätta", "intellektualisera" eller "kräva korten på bordet" kan man plötsligt få tunghäfta eller bli handlingsförlamad. Man kan bli överrumplad och det kan ta en stund innan man förstår vad som pågår i situationen och samlar mod för att reagera. Att konfrontera en härskarteknik innebär ofta att synliggöra en konflikt, att någon annan försöker utöva makt och kontroll över en, vilket kan upplevas som provocerande eller hotfullt av den som blir konfronterad. Men det går att träna på att både snabbt identifiera härskartekniker och att bli mer säker i att bemöta dem. Här kommer två tips på praktiska övningar.

**EH... VAD HETER
DU NU IGEN?
FATIMA? FADIME?
MOHAMMED?**

STOPP!

1. Lär dig känna igen härskartekniker

Om ni är två eller flera vänner, föreningskamrater, eller kollegor, kan ni numrera härskarteknikerna (1-5) och när ni hamnar i situationer med andra personer (till exempel möte med chefen, partikongress, styrelsemöte) kan ni lyssna extra noggrant till vad folk säger och hur de säger det. Varje gång ni identifierar en härskarteknik kan ni lite diskret sträcka upp samma antal fingrar som numret på den härskartekniken har, så att din vän/kollega/föreningskamrat ser det och också kan bli uppmärksam på det. Det blir som ett "hemligt" språk som bara ni förstår och som de som utövar härskarteknikerna är omedvetna om. Ta för vana att vara uppmärksam på härskartekniker och gör varandra uppmärksamma på dem så blir ni så småningom snabbare på att identifiera härskartekniker och övar upp er beredskap för att bemöta dem.

2. Träna på konfrontationer

Även om man är väl medveten om vad som försiggår i en situation där någon utövar en härskarteknik mot någon annan kan det ibland kännas som ett stort steg mellan att observera det och att sedan agera, med sin röst och med sin kropp. Det steget kan bli mindre om man är väl förberedd och har fått träna på att konfrontera härskartekniker tidigare. Det man kan göra är att samla en grupp vänner eller föreningskamrater där ett par eller fler personer får iscensätta ett scenario där en härskarteknik utövas. Efter att man spelat upp det en gång får de övriga deltagarna lite tid att diskutera möjliga motstrategier och sätt att bemöta härskartekniken. De får fundera över dels vad personen som blir utsatt kan använda för motstrategier, dels vad de passiva åskådarna kan göra för att backa upp. Sedan spelas scenariot upp igen men den här gången får de övriga deltagarna säga "stopp" där de vill gå in och byta ut den som blir utsatt eller någon av de passiva åskådarna. Den som spelar den som utövar härskartekniken ska försöka fortsätta utöva makt och kontroll över den som blir utsatt tills deltagarna kommit på sätt att konfrontera och parera. Scenariot kan spelas upp flera gånger så att man testat så många strategier som möjligt. Syftet är att under trygga former med hela sin kropp få träna på att bemöta härskartekniker så att man kan vara bättre förberedd när det uppstår i "verkliga" situationer.

PUNKT SLUT

MARIAM ZEID (TIDIGARE PUBLICERAD I TALA UT)

Vi som väljer att bära slöja brukar ofta förknippas med att vår frihet är begränsad. Bilden av oss är målad i mörka drag. Allt är inte tillåtet för oss. Vi har inget liv. Fängslade. Varför håller ni inte munnen stängd om ni knappt vet något? Orkar inte höra mer skit. Tänker inte hålla tyst längre. Sanningen måste fram. Tro det eller ej, men jag orkar inte vara tyst längre.

Varifrån har ni fått den här otäcka tanken? Den innebär att ni har en äcklig syn på mig. Den får mig att spy. Jag blir väldigt förbannad, förbannad för allt falskt. Ingen vet ett dugg om mig. Jag, som stolt bär den där duken har fan i mig frihet. Att håret flyger runt säger ingenting. Säger noll. Behöver jag jämföra mig med en av mina närmaste vänner? Hennes hår är blottat. I mångas ögon anses hon vara en "frihetssymbol", men i själva verket lever hon med ett helvete. Jag menar det. Överdriver inte. Morsan är så sjukt sträng. "Hitler nummer två", som tjejen själv beskriver sin mamma.

En man – väldigt trevlig ska jag erkänna – kom fram till mig på Bo01, strandpromenaden i Malmö, och frågade mig om en artikel i tidningen om slöja. Var jag en av de där förtryckta? Han frågade om det var mina föräldrar som hade tvingat mig att bära slöja. Jag spricker av ilska. Alla ser mig, men ingen ser min vän. Varför är den tygbiten vi snurrar runt huvudet så synlig? Varför? Jag vill ha den. Punkt slut. Men nej, folk har problem. Den är otäck. Skrämmande. För er.

Vad vet ni som ständigt uttalar er, vad som döljs under slöjan? Att generalisera går mig på nerverna. Att dra en slutsats sådär hej och hå. Att vi muslimer – terrorister – förespråkar tyranni. Jag och du är inte ett. Vi – ingen, varken med eller utan slöja – är likadana. Varför ser vi inte hela människan som en unik varelse? Alla är unika. Inget konstigt. Normalt. Vi kan inte tillhöra en enda grupp. Alla tänker och tycker olika. Fattar inte. När jag skänker ett ögonkast till en okänd människa vad vet jag då om dennes identitet? Tror ni på allvar att det ni ser med blotta ögat speglar människans innersta? Kan en blick vara så stor och täckande? En enda blick tror vi ger oss en stor insikt om hur han/hon är. Så fel.

Vem vill få världens blickar på sig bara för att man är "annorlunda"? Att framhäva kvinnans oskattbara kurvor är inte ett grönt ljus för frihet. Frihet har inte med stil eller med hur mycket lager smink du eller jag målar ansiktet med. Frihet är mycket större än så. Den får inte stanna där. Den får inte sjunka till den nivån. Det hoppas jag. För mig är frihet att det är jag själv som styr mina val, min identitet. Hade jag valt att vara emo-bruden med söndriga leggings eller den bruden som ber 24/7 mot Mecka. Skit samma. Listan kan göras så lång som den kinesiska muren. Men hallå, vem bryr sig? Upp till mig. Du är du, jag är jag. Låt mig vara.

Låt mig förtydliga mig: om någon är förtryckt, om någon skriker på hjälp, då är det OK att agera. Men om jag behöver din hjälp – jag lovar – jag kommer själv sträcka ut handen och be om den.

HUR HANTERAR DU MOTSTÅND?

- Genom att alliera mig med nyckelpersoner i föreningen.
- Genom utbildning och debatt i feminism/jämställdhet.
- Genom att förändra långsamt, men säkert. Ha en långsiktig strategi med tydliga mål.
- Genom att kämpa hårt och inte ge upp!

AFAMIA MARAHA. F.d. Ordförande för Assyriska Kvinnoförbundet. Foto: Esa/Esamedia.se

Det är självklart olika från gång till gång hur jag hanterar motstånd, men det viktigaste att nämna är väl att jag aldrig låter mig hindras av det motstånd jag möter. När jag känner mig stark kan jag vara mer aktiv i mitt bemötande av olika motstånd. Andra gånger kan det handla om att stå emot andras normer och definitioner av mig och av den så kallade verkligheten. Ett sätt jag gör detta på är till exempel genom att vara självklar och inte ursäktande – att göra min verklighet till norm. Ibland kan jag känna att jag inte riktigt orkar möta motstånd ansikte mot ansikte, men det betyder inte att jag ger upp. De gånger jag känner på det här sättet tar jag till min envishet istället. Jag kanske inte går framåt, men jag vägrar även att gå bakåt. **MONICA AMANTE.** Styrelseledamot Feministiskt initiativ

Det svåraste är inte att hantera de medvetet rasistiska, sexistiska och klassbaserade angreppen utan de omedvetna, de där "kamraten" eller "föreningsfränden" skuldbelägger en för att man påpekar att ett uttalande eller en handling är rasistisk, sexistisk eller bär på klassförakt. Särskilt tycks det vara svårt med rasismen. Ens annars "solidariska" kamrater verkar känna sig fruktansvärt provocerade av att man påpekar det koloniala arvet i vissa traditioner, texter, historiska tolkningar, språkbruk, etc. De upplever det som att man anklagar de för att vara nazister, skinheads. I Sverige är det ganska OK att påpeka ojäm representation utifrån kön och räkna kvinnor och män som ett mått på jämställdhet, men så fort man inom organisationerna antyder brist på representation utifrån etnicitet eller använder uttrycket "vit" hoppar "fränderna" till taket och känner sig jättesårade eller anklagar en för att vara rasist själv!

CARMEN BLANCO VALER. Livstidsaktivist inom den globala rättviserörelsen.

Jag är motstånd. Det motstånd jag möter nöter jag ner med mina vapen som med åren blir allt mer förfinade, sofistikerade och rumsrena. Jag har gått från att sparka ner min klasskamrat mellan benen när han kallade min kompis för hora till att skriva, föreläsa, rapportera, spionera och smyga in i de privilegierades fort och fästningar för att där symboliskt sparka där det känns som mest. **ALEXANDRA PASCALIDOU.** Författare, journalist och programledare.

Kan man förändra samhället utan motstånd? Att uppleva motstånd kan vara riktigt tufft och nedbrytande men man ska också tänka på att motståndet är kvittot på att det man gör kan leda till förändring. Och sedan är det viktigt att tänka på att vi är många som vill förändra och därför ska man söka allianser och agera kollektivt. Då är man mindre sårbar och dessutom kan man uppleva glädjen av att göra saker med andra, att växa tillsammans med andra. **PAULINA DE LOS REYES.** Professor i ekonomisk historia.

Det är en utmaning och det varierar. Jag försöker introducera jämställdhet eller genusperspektiv i vardagen. Oftast bemöts detta med passivitet men ibland uppträder människor aggressivt, då kan jag känna att min tro på förändring vacklar. Samtidigt kan jag få extra krafter av sådant motstånd. Jag kan förstå att det är obekvämt för en del "feminister" att bli blottade när de har arbetat mycket för att kamouflera sig bakom ett jämställdhetens yttre. Tyvärr är det mycket arbete kvar att genomföra i strävan efter att uppnå rättvisa, men vi kommer att lyckas. **MIRTHA OSORIO.** En av grundarna till Interfem.

Ibland blir jag deprimerad, ledsen, tyst, rädd, känner mig trött och vill enbart titta på dåliga tv-serier. Människor som förkroppsligar hatideologier som rasism, sexism och homofobi är farliga, de sårar, förstör, krossar. Deras arrogans skrämmar mig, deras okunnighet och privilegier får mig (och andra) att vilja försvinna eller vara någon annanstans. Men ibland kan jag förvandla min smärta till ilska, min trötthet till energi — jag hittar ord för att namnge min och andras smärta, jag går ut tillsammans med andra, demonstrerar, affischerar, och känner att vi är många och att våra drömmar och gemenskap skyddar oss.

DIANA MULINARI. Lärare och forskare.

Jag möter motståndet för att se vad det kan ge mig, se hur det kan utveckla mina strategier, mål och metoder på min fortsatta väg. Jag ser motstånd som möten och möten som utveckling. Om vi inte möter vårt motstånd så utvecklas inte våra strategier och våra tankar. Varje motstånd tar mig och mina tankar ett steg längre och ger mig ännu mer anledning att kämpa. **TALAJEH NASIRI.** Aktiv i Kvinnors nätverk.

HUR HANTERAR DU MOTSTÅND?

Motståndet jag möter hanterar jag bäst i samtal och samarbeten med andra antirasistiska feminister. Det är oerhört viktigt att få smärtan och erfarenheter av rasismen bekräftad av ens egna på ett öppet sätt. Inom samtalen uppstår idéer och metoder formas. Jag arbetar också genom att skriva, ta plats och skapa utrymmen för debatt i den bredare kvinnorörelsen, som att bråka och ställa krav. **TRIFA SHAKELY**. Chefredaktör för Bang.

Det finns inget generellt svar på denna fråga. Motstånd står alltid i relation till en form av makt och till specifika situationer där olika krafter som möjliggör maktutövningen är instabila på olika sätt. Vanligtvis ser jag mig själv som en som gör motstånd. Men om jag möter motstånd betyder det att jag utövar makt. Det vill säga att möta motstånd i antirasistisk eller feministisk kamp = vi är på rätt spår. **EDDA MANGA**. Idéhistoriker.

Jag tar avstånd från tand för tand regeln och är trogen på dialog och tydlig markering till det som inte gynnar alla människors lika värde. Motstånd till det som är orättvist i ett samhälle ansluter jag mig till. Jag hanterar motstånd genom att möta och tydliggöra mitt ställningstagande till sakfrågan. **WILO ABDULLE OSMAN**. Styrelseledamot Feministiskt initiativ samt grundare och ordförande för Africanroots

Jag sätter hårt mot hårt – ord, lagar, principer och andras arbete före mig är de verktyg som jag använder mig av. **VIKTORIJA KALONAITYTE**. Universitetslektor.

Jag hanterar motstånd på olika sätt beroende på vilket håll det kommer från. Jag har varit aktivist i antirasistiska rörelser sedan slutet av 1980-talet och på olika sätt gjort motstånd mot rasism. När jag var partipolitiskt aktiv i Feministiskt initiativ drev jag – tillsammans med andra – att programmet skulle vara antirasistiskt. Att leva i ett samhälle som inte erkänner rasism kan göra mig desillusionerad och deprimerad. I Sverige 2011 genomförs ”slavaktioner” och en pojke döms till böter för att det blir bråk när han vägrar ställa upp på att spela slav i ett rollspel i skolan. Det är att lägga skulden för rasism på dem som blir utsatta för rasism. Man kan känna en uppgivenhet eftersom det kan vara så tufft. Alla orkar inte alltid vara den exemplariska aktivisten som står stark hela tiden och formulerar sig skarpt. Man kan känna en smärta som är förlamande, men sorgen kan också vara bra och konstruktiv. **DEVIRIM MAVI**. Chefredaktör för tidskriften Arena.

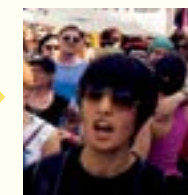

För mig innebär motstånd att kunna maximera min frihet för att göra min röst hörd. Det innebär att ständigt hålla mig rörlig och flytande, att inte fixeras inom olika maktstrukturer. Det innebär att jag ser mig själv som ett ”nomadisk subjekt” för att låna Rosi Braidottis begrepp. Det innebär för mig att skapa ett ”eget rum” i tillvaron där jag kan rekonstruera mig själv och skapa handlingsutrymme. Motstånd innebär således att kunna agera trots yttre förtryck och motstånd mot mina idéer och motstånd mot att ständigt fixeras in i olika fack. Som feminist möter man illvilja speciellt från manliga maktstrukturer, speciellt om man utmanar dem och det gäller att kunna skapa sig allianser som stärker en och ger en näring i sin dagliga kamp att göra sin röst hörd som kvinna. **VICTORIA KAWESA**. Doktorand i Genusvetenskap.

Jag tror inte att individuell rasism kan existera utan strukturell rasism, och kopplingen mellan dessa två påverkar starkt hur jag hanterar motstånd. Den största svårigheten i att hantera rasism är att jag och min kropp alltid får representera offret, vilket står i vägen för det jag säger, jag tolkas som alltför subjektiv. Min ständiga reaktion på detta, fram till för bara ett par år sedan, var att internalisera min ilska, min besvikelse, och min tillit till vänner, familj, auktoriteter och myndigheter. Att hantera den internaliseringen genom att konfrontera människor har varit en strategi för mig. Men jag tycker inte riktigt att det är en rättvis strategi, eftersom rasifierade människor alltid förväntas vara de som konfronterar rasistiska handlingar samtidigt som de stämpas som irrationella, extremt arga och bråkmakare som stör den allmänna sociopolitiska ordningen.

TINE ALAVI. Aktiv i Ingen människa är illegal

RASISM ÄR INTE
EN FRÅGA SOM
BERÖR OSS

VI UTESLUTER
INGEN - ALLA ÄR
VÄLKOMNA!

VARFÖR ÄR
DU SÅ ARG?

DET ÄR BARA
FÖRDOMAR

DU SPLITTRAR
RÖRELSEN!

ARGUMENT & MOTARGUMENT

I **det här avsnittet** vill vi ge dig redskap att hantera olika argument och härskartekniker genom att föreslå svar, motfrågor och analyser av argumenten. De argument och motargument som följer är hämtade från våra egna erfarenheter av att lyfta antirasism och feminism i olika typer av organisationer. De vi har valt att ta upp är sådana som varit återkommande i situationer där antirasistiska och/eller feministiska perspektiv bemötts med oförståelse eller ignorans. Svaren, motfrågorna och analyserna har vuxit fram ur ett behov att på ett tydligt sätt kunna försvara oss och argumentera i pressade situationer.

ARGUMENTÖVERSIKT

1. Den mest grundläggande orättvisan handlar om klass men feminister bryr sig bara om kvinnor.
2. Vi är jämställda, vi är hälften kvinnor och hälften män i styrelsen.
3. Rasism är inte en fråga som berör oss. Vi vill hålla på med feminism & genus.
4. Vi är jätteglada att du finns och vill kämpa för de här frågorna inom vår organisation. Vill du ordna en antirasistisk temadag, så gör det!
5. Er kritik splittrar systerskapet. Vi kvinnor måste hålla ihop.
6. Vi är inte rasister, för vi är feminister, och alla feminister är antirasister. Det är en självklarhet.
7. Jag förstår rasism, för jag vet hur det är att vara förtryckt som kvinna.
8. Varför är du så arg? Vi gillar ju dig.
9. Du överreagerar! Får jag ge dig ett tips: Ta inte åt dig, var inte så känslig!
10. Vi utesluter ingen, alla är välkomna!
11. Det pratas sällan om rasism mot vita, att vita också blir rasistiskt behandlade i vissa situationer. Kan vi inte prata om omvänd rasism?
12. Jag har så dåligt samvete för att jag är vit. Säg mig, vad ska jag göra?
13. Jag vet att jag är vit. Det är viktigt att bli medveten om sin egen vithet.
14. Jag tycker det är obehagligt att prata om vita och icke-vita, vi är ju alla människor.

15. Det är inte rasism, det är bara fördomar.
16. Vi är inte rasister, det står i vår plattform att vi jobbar mot fördomar och främlingsfientlighet.
17. Jag förstår att du fått fel uppfattning om vår organisation utifrån att just du stött på rasism, men vi är en antirasistisk organisation.
18. Vi är inte rasister, för vi har invandrare i vår organisation.
19. Alla projektledare till vårt antirasistiska projekt råkar vara vita, men det beror inte på hudfärgen utan på att det är kompetenta personer.
20. Jag hoppas det inte bara blir en massa diskussioner om etnicitet nu när det valts in så många blattar i styrelsen.
21. Vi hade några unga personer i styrelsen från början men de slutade, de är inte pålitliga.
22. Vi kan inte prata om strukturell rasism om folk ska förstå.
23. Feminister i Sverige klagar jämt. Ni ska bara veta hur det ser ut i andra länder. Åk dit istället och gör lite nytta.
24. Sverige har i alla fall kommit långt med jämställdhet.
25. Vad är det för fel med att jag frågar vart du kommer ifrån? Jag vill ju bara lära känna dig.
26. Jag känner mig inte så motiverad att hålla på med antirasism om du säger att jag är rasist.

1

DEN MEST GRUNDLÄGGANDE ORÄTTVISAN HANDLAR OM KLASSEN MEN FEMINISTER BRYR SIG BARA OM KVINNOR

SVAR: Om du på allvar bryr dig om klassfrågor borde du se att dagens arbetarklass idag till stor del består av rasifierade kvinnor, transpersoner och även en hel del rasifierade män.

MOTFRÅGA: Menar du att klass inte har med kvinnors situation att göra? Vilka feminister syftar du på nu?

ANALYS: Att prata om klass som om det vore något neutralt, som går att särskilja från könsmaktsordning, rasism och globala maktstrukturer, är att blunda för hur världens resurser faktiskt är fördelade. Män äger 99% av jordens resurser medan kvinnor utför två tredjedelar av arbetet i världen. Om man vill minska eller avskaffa klassklyftor, måste man ta hänsyn till detta. Vill man förstå klassklyftor i världen idag så behöver man se att arbetarklassen till stor del består av kvinnor. Feminism handlar om att belysa och motverka maktförhållanden där gruppen män oftast har mer makt och tillgångar än gruppen kvinnor, och där personer som inte passar in i varken gruppen män eller kvinnor bestraffas.

2

VI ÄR JÄMSTÄLLDA, VI ÄR HÄLFTEN KVINNOR OCH HÄLFTEN MÄN I STYRELSEN

SVAR: Om du definierar jämställdhet genom att räkna vad man uppfattar som kvinnor och män så är vi inte helt överens. Jämställdhet handlar om mer än att till antalet vara lika många män som kvinnor, det handlar om att människor oavsett kön ska ha lika stor tillgång till makt och resurser.

MOTFRÅGA: Hur är makten fördelad mellan de du kallar kvinnor och de du kallar män?

ANALYS: Att det finns en ojämsställd representation av män och kvinnor i många beslutsfattande forum är ett uttryck för en ojämlik fördelning av makt och resurser, men vi kan inte bekämpa den genom att enbart bota symptomet. Det som behövs är att ifrågasätta idén om att kvinnor och män skulle vara väsensskilda och varandras motsatser. Människor blir kvinnor och män genom att de hela tiden görs till det, till exempel genom att tilldelas olika positioner i samhället.

3

RASISM ÄR INTE EN FRÅGA SOM BERÖR OSS. VI VILL HÅLLA PÅ MED FEMINISM & GENUS

SVAR: Du talar från en väldigt privilegierad position om du tror att rasism inte berör dig. De av oss som dagligen rasifieras kan inte bortse från det när vi bemöts som feminister, kvinnor, män eller transpersoner.

MOTFRÅGA: Det är alltså en vit version av feminism och genus som du vill hålla på med?

ANALYS: Om man tror att man kan hålla på med genus eller feminism utan att hålla på med antirasism, så ser man inte hur rasism påverkar och finns inbyggt i genus och feminism redan från början. Eftersom normen är vit, och väldigt ofta osynlig för de som uppfyller den, blir det oftast vita människors erfarenheter som det kommer att handla om, om ingenting annat anges. Att normen är vit och osynlig blir uppenbart när man tänker på att det ofta pratas om "invandrarkvinnor" när det pratas om kvinnor med utländsk bakgrund, men att det räcker med att säga bara "kvinnor" när det som egentligen menas är "vita svenska heterosexuella medelklasskvinnor".

4

VI ÄR JÄTTEGLADA ATT DU FINNS OCH VILL KÄMPA FÖR DE HÄR FRÅGORNA INOM VÅR ORGANISATION. VILL DU ORDNA EN ANTIRASISTISK TEMADAG, SÅ GÖR DET!

SVAR: Det här är inte bara mina frågor, utan hela organisationens. Antirasism handlar lika mycket om dig som om mig. Därför förväntar jag mig att du lika väl som jag kan initiera arbetet med en antirasistisk temadag.

MOTFRÅGA: Vad ska temadagen vara till för? Att göra mig "nöjd" eller att på allvar diskutera rasism och antirasism inom organisationen. Kanske är den bästa lösningen inte att arrangera en temadag, utan att börja prata om hur det här påverkar arbetet i hela organisationen?

ANALYS: Det kan vara tröttsamt att alltid behöva ta initiativen till antirasistiska samtal om man inte får stöd av andra. Slit inte ut dig! Kräv att frågorna diskuteras inom hela organisationen och inte bara bland de som är intresserade. Kräv också att organisationen avsätter pengar för antirasistisk arbete i sin budget och åtar sig ett ansvar för att driva antirasism i viktiga organisationsdokument.

5 ER KRITIK SPLITTRAR SYSTERSKAPET. VI KVINNOR MÅSTE HÅLLA IHOP

SVAR: Det är inte vårt fel om antirasismen splittrar systerskapet. Vi kan bara beklaga att vissa feminister inte vill ta till sig ett antirasistiskt perspektiv. En feministisk rörelse som inte tar rasismen på allvar är inte särskilt frigörande.

MOTFRÅGA: På vilket sätt tycker du att det är splittrande att vi försöker bredda den feministiska rörelsen?

ANALYS: Argumentet om att det ”splittrar rörelsen” har varit ett sätt för sociala rörelser att exkludera vissa erfarenheter och olika intressen inom rörelsen. Historiskt sett har till exempel stora delar av arbetarrörelsen hävdat att feminister splittrar vänstern och därmed prioriterat mäns klassintressen framför kvinnors. Om det är en rörelse med emancipatoriska ambitioner, som alltså vill befria alla, måste denna vara beredd att ta svåra diskussioner och konflikter inom rörelsen i stället för att försöka tysta ner kritiska röster.

6 VI ÄR INTE RASISTER, FÖR VI ÄR FEMINISTER, OCH ALLA FEMINISTER ÄR ANTIRASISTER. DET ÄR EN SJÄLVKLARHET

SVAR: Berätta för mig när, var och hur feminismen gjorde sig fri från rasism.

MOTFRÅGA: Om det är en självklarhet, varför är det då så jobbigt att diskutera de här frågorna?

ANALYS: Feminismen består av många olika sätt att förstå och bemöta ojämlikhet och man kan inte säga att den generellt sett är rasistisk eller antirasistisk. Att säga att den är rasistisk vore att förneka alla antirasistiska feministers kamp medan att säga att den är antirasistisk vore att förneka de exkluderande praktikerna i den dominerande versionen av feminism. Det som är intressant med påståendet att alla som är feminister är antirasister är att det framställer feminismen som per automatik fri från maktstrukturer. Att vara tränad i att kunna känna igen och motverka könsmaksstrukturer betyder inte att man automatiskt kan känna igen och motverka rasistiska strukturer.

7 JAG FÖRSTÅR RASISM, FÖR JAG VET HUR DET ÄR ATT VARA FÖRTRYCKT SOM KVINNA

SVAR: Jag pratar inte om dina erfarenheter som vit kvinna just nu. Jag pratar om mina erfarenheter som rasifierad, vilket inte är samma sak.

MOTFRÅGA: Vilka erfarenheter av rasism har du som vit kvinna?

ANALYS: Jämförelser mellan olika förtryck kan vara användbara av pedagogiska skäl. Man förstår andras förtryck genom att relatera till förtryck och kränkningar som man själv har varit med om och den smärta och obehag de inneburit. Det kan vara en länk till solidaritet. Men ibland används jämförelser på sätt som förminskar och osynliggör rasism. Vita kvinnors erfarenheter tenderar att återigen hamna i centrum när rasism jämförs och likställs med vita kvinnors erfarenheter av sexism.

8 VARFÖR ÄR DU SÅ ARG? VI GILLAR JU DIG

SVAR: Det spelar ingen roll om ni gillar mig eller inte. Jag är här för att diskutera politik, inte personliga relationer.

MOTFRÅGA: Jag är också trött på att vara arg. Varför tror du att jag är arg?

ANALYS: Det är en form av maktutövning att göra en konflikt till en fråga om personliga relationer och att ”gilla” eller ”inte gilla” varandra. Att synliggöra och erkänna konflikter är förutsättningen för samtal om rasism, sexism och andra maktstrukturer.

9

DU ÖVERREAGERAR! FÅR JAG GE DIG ETT TIPS: TA INTE ÅT DIG, VAR INTE SÅ KÄNSLIG!

SVAR: Det kanske är du som borde lära dig att ta åt dig av kritiken istället för att förminska mina erfarenheter av rasism.

MOTFRÅGA: Är det verkligen du som ska avgöra om jag överreagerar eller inte?

ANALYS: Icke-vita personer som pratar om rasism blir ofta anklagade för att överreagera och vara känsliga, aggressiva eller arga. Det är ett sätt för privilegierade människor att förflytta fokus från själva problemet (rasismen) till personliga egenskaper, attityder eller upplevelser. Istället för att diskutera rasistiska strukturer lägger de diskussionen på individnivå. De fokuserar på att någon är missnöjd och försöker få det att framstå som att missnöjet inte har något belägg utan är just personligt och obetydligt. Den som påtalar rasism anses kanske bara vara förbittrad över sina egna personliga misslyckanden. Det här är en vanligt förekommande härskarteknik och syftar till att slippa undan kritik. I sådana situationer är det viktigt att stå fast vid sin egen verklighetsbeskrivning och rätt att uttrycka missnöje.

10

VI UTESLUTER INGEN, ALLA ÄR VÄLKOMNA!

SVAR: Det tycker jag låter fint men jag är inte så övertygad med tanke på vilka som är här.

MOTFRÅGA: Vilka är ”alla” och på vilket sätt är de välkomna?

ANALYS: Det räcker inte att säga att alla är välkomna. Man måste vara självkritisk och undersöka om det finns outtalade normer och strukturer i organisationen som gör att vissa inte kan eller vill söka sig till och stanna kvar i organisationen. Det kan handla om sociala normer men också om rent fysiska eller praktiska hinder, som kan hindra vissa från att över huvud taget komma på mötena.

ALLA ÄR VÄLKOMNA!

11

DET PRATAS SÄLLAN OM RASISM MOT VITA, ATT VITA OCKSÅ BLIR RASISTISKT BEHANDLADE I VISSA SITUATIONER. KAN VI INTE PRATA OM OMVÄND RASISM?

SVAR: Jag tycker att vi ska ha en ordentlig diskussion om rasismen och dess konsekvenser innan vi börjar diskutera det du kallar ”omvänd rasism”.

MOTFRÅGA: Hur ser du på kopplingen mellan makt och människors hudfärg?

ANALYS: Det finns ingen ”omvänd rasism”. Det är fortfarande människor som uppfattas som vita som gynnas av samhället i stort; på arbetsmarknaden, i rättsväsendet och i politiken. Den rasistiska ideologin växte till stor del fram för att legitimera slavhandel och kolonisering av länder vars naturresurser och materiella tillgångar var centrala för kapitalismens utveckling i västvärlden. För att rättfärdiga att man exploaterade, köpte och sålde slavar, försökte man med ”vetenskapliga metoder” visa att icke-vita människor var biologiskt och socialt annorlunda och underlägsna vita människor. Dagens rasism i Sverige har till stor del samma ursprung som den som skapades under kolonialismen i Europa. Att vita personer då och då blir dåligt behandlade har ingenting med rasism att göra.

12

JAG HAR SÅ DÅLIGT SAMVETE FÖR ATT JAG ÄR VIT. SÄG MIG, VAD SKA JAG GÖRA?

SVAR: Det hjälper inte mig eller någon annan att du har dåligt samvete om det inte får dig att göra något åt det som du har dåligt samvete över.

MOTFRÅGA: Varför frågar du mig? Din skuld beror antagligen på ditt eget agerande eller brist på agerande. Hur har rasismen påverkat ditt liv i form av vilka du umgås med, var du jobbar, hur mycket du tjänar, var du bor och vad du gör på fritiden? Varför har du dåligt samvete och vad ska du göra åt det?

ANALYS: Att säga ”jag har så dåligt samvete” är ett (ofta omedvetet) sätt att lägga skuld på de som antas ha orsakat det dåliga samvetet, det vill säga de personer som påpekat att vita människor har privilegier. Men vem är det som säger att vita personers känslor alltid måste stå i centrum? Det måste gå att påpeka ojämlikheter utan att fokus hamnar på de privilegierades skuldkänslor.

13

JAG VET ATT JAG ÄR VIT. DET ÄR VIKTIGT ATT BLI MEDVETEN OM SIN EGEN VITHET

SVAR: Jag tror inte medvetenhet leder till något revolutionerande i sig självt men du får gärna förklara på vilket sätt du anser att du är vit.

MOTFRÅGA: Varför är du vit? Är det något du är bekväm med?

ANALYS: Vithet är inte en egenskap eller något man är, det är något man blir, något man gör varje dag och i relation till andra. Rasism som ger privilegier eller förtrycker på grund av föreställningar om ras/etnicitet kan inte undanröjas genom individuella bekännelser av vithet. Att synliggöra vithet i sammanhang där den är outtalad kan vara en effektiv strategi att synliggöra en rasistisk ordning. Men att gå omkring och bekänna att man är vit leder sällan till någon förändring. Personer som dagligen rasifieras är ofta mycket väl medvetna om vita människors privilegier att kunna välja att vara medvetna om sin hudfärg eller inte. Man kan visa att man är medveten om de privilegier som rasism ger en på andra sätt och man kan aktivt ta ställning för antirasism istället för att bekänna att man är vit.

JAG TYCKER DET ÄR OBEHAGLIGT ATT PRATA OM VITA OCH ICKE-VITA, VI ÄR JU ALLA MÄNNISKOR

SVAR: Ja, vi är alla människor, men tyvärr så har vi olika tillgång till arbete, makt och inflytande beroende på om vi uppfattas som vita eller inte.

SVAR 2: Jag tycker också det är tråkigt att prata om vita och icke-vita, precis som jag tycker det är tråkigt att prata om olika klasser, och om kvinnor och män. Men så länge vi lever i ett rasistiskt samhälle så är det nödvändigt för att kunna benämna ojämlikhet.

MOTFRÅGA: Hur tycker du att man ska benämna ojämlikhet grundad på rasism utan att benämna vithet?

ANALYS: Det finns självklart inget egensyfte med att dela in människor i "vita" och "icke-vita", men det fyller en funktion när man vill beskriva hur makt och inflytande fördelas utifrån hur "vit" man uppfattas av sin omgivning. En förklaring till att pratet om vithet framkallar obehag hos många "vita" är att det är ett privilegium som ofta är osynligt för de som själva innehar det. Personer som uppfattas som vita reflekterar sällan över sin vithet eller vilka fördelar de åtnjuter till följd av den. Eftersom vithet innebär fördelar och makt så ligger det i de privilegierades intresse att detta förblir "osynligt" och inte påtalas, eftersom deras privilegier annars skulle kunna komma att ifrågasättas.

DET ÄR INTE RASISM, DET ÄR BARA FÖRDOMAR

SVAR: Jag kallar det rasism. Min förståelse av problemet är inte mindre värd än din.

MOTFRÅGA: Är det verkligen du som ska tala om för mig vad som är rasism och inte?

ANALYS: Att ta sig rätten att bestämma vad som är rasism eller inte är ett uttryck för makt. Det finns en del personer som tror sig vara helt på det klara med vad rasism är. De kan därför inte acceptera tanken på att rasism skulle kunna ta sig uttryck som de själva inte är förmögna att känna igen som rasism. Det är inte ovanligt att dessa personer försöker förminska betydelsen av rasistiska utsagor och handlingar genom att förklara dem som "fördomar". Beteckningen fördomar är problematisk eftersom den saknar ett maktperspektiv, och ofta används för att avpolitisera, särskilt när det kommer till rasism. Man pratar om att "alla har fördomar mot nånting". Man naturaliserar fördomarna och säger att "människans hjärna fungerar genom att kategorisera och det är därför vi har fördomar – det är helt naturligt", på det sättet legitimerar man rasism. Men att kategorisera och generalisera på just vissa grunder (som hudfärg, namn, födelseland) är ingen slump utan ett resultat av rasism.

VI ÄR INTE RASISTER, DET STÅR I VÅR PLATTFORM ATT VI JOBBAR MOT FÖRDOMAR OCH FRÄMLINGSFIENTLIGHET

SVAR: Att prata om fördomar och främlingsfientlighet är inte samma sak som att vara befriad från rasism. Ni benämner ju inte ens rasism.

MOTFRÅGA: Menar ni att vi som blir utsatta för rasism är främlingar eller varför använder ni det ordet?

ANALYS: Många organisationer vill hävda att de är ”toleranta” och vill gott. Det kan ta sig uttryck i att de lyfter fram att de skrivit in något om fördomar i sina riktlinjer. Eller att de tar avstånd från ”främlingsfientlighet”. Eller att de gillar ”mångfald” och ”möten mellan olika kulturer”. Men vad menas egentligen med de här orden? Ofta är de ett sätt att tona ner skillnader i makt, det tonas ner att vissa människor har mer pengar och större möjlighet att bestämma i samhället. Man pratar om att människor är olika istället för att ifrågasätta och bekämpa det som gör att människor har olika tillgång till makt, och att vissa människor hela tiden klassas som främlingar. Det blir ett sätt att osynliggöra rasismen i samhället. Att tro att ”möten mellan olika kulturer” löser problemen med rasism är som att tro att ojämställdheten i samhället skulle lösas bara genom att olika kön får ”möta” varandra.

JAG FÖRSTÅR ATT DU FÅTT FEL UPPFATTNING OM VÅR ORGANISATION UTIFRÅN ATT JUST DU STÖTT PÅ RASISM, MEN VI ÄR EN ANTIRASISTISK ORGANISATION

SVAR: Om ni är en antirasistisk organisation, så förväntar jag mig att ni istället för att försöka försvara er och avfärda min uppfattning av organisationen som ”felaktig”, faktiskt tillämpar antirasismen genom att lyssna till kritiken och göra vad ni kan för att ta itu med de problem som jag försöker ta upp.

MOTFRÅGA: Vad menar du med att uppfattningen jag har om organisationen är ”fel”?

ANALYS: Att skriva om antirasism i en policy eller i styrdokument förpliktigar men leder inte till frihet från rasism. Ibland används sådana ställningstaganden tvärtom för att osynliggöra och upprätthålla rasism, eftersom organisationen intalar sig själv att den redan är antirasistisk. Varje uttryck för rasism i organisationen betraktas då som en avvikelser, ett undantag som kan råka ge en ”felaktig” upplevelse av organisationen. Antirasism blir en image som måste upprätthållas genom att förminska erfarenheter av rasism gjorda i organisationen. Att göra antirasistiska ställningstaganden måste kosta organisationen någonting. Vad innebär det för organisationen att vara en antirasistisk organisation? Vilka åtgärder förbinder den sig att vidta när vissa medlemmar utövar makt över andra?

18 VI ÄR INTE RASISTER, FÖR VI HAR INVANDRARE I VÅR ORGANISATION

SVAR: En organisation med kvinnor blir inte per automatik varken jämställd eller feministisk. På samma sätt blir inte en organisation fri från rasism bara för att det finns invandrade personer i den.

MOTFRÅGA: Vad menar du med ”invandrare” och på vilket sätt menar du att ”invandrades” närvaro gör er fria från rasism?

ANALYS: I det här argumentet framställs närvaron av icke-vita kroppar och/eller invandrade personer som tillräckligt bevis på att det inte förekommer rasism i organisationen. Men man kan inte se rasism som enbart en fråga om representation. För det första kan man inte tro eller förvänta sig att alla så kallade invandrare har en antirasistisk agenda (till och med Sverigedemokraterna har ”invandrare” i sin organisation). För det andra säger argumentet ingenting om hur stort inflytande dessa ”invandrare” har i organisationen. Det säger heller ingenting om hur arbetsfördelningen ser ut, om det till exempel är så att ”invandrarna” förväntas hålla på med antirasism medan andra inte behöver bry sig. Att en organisation plötsligt får in en eller två icke-vita eller invandrade personer till sin styrelse betyder därför inte att organisationen gjort sig fri från rasism.

19 ALLA PROJEKTLEDARE TILL VÅRT ANTIRASISTISKA PROJEKT RÅKAR VARA VITA, MEN DET BEROR INTE PÅ HUDFÄRGEN UTAN PÅ ATT DET ÄR KOMPETENTA PERSONER

SVAR: Det må vara kompetenta personer, men det kan inte vara en slump att det är enbart vita personer som får leda ert antirasistiska projekt.

MOTFRÅGA: Okej, om det är kompetensen som räknas, varför är då alla projektledare vita? Menar du att det inte finns några blattar som har kompetens i antirasism?

ANALYS: Antirasism handlar om att förstå att vithet historiskt och i dagsläget ger makt. De personer som passerar som vita drar fördelar av ett rasistiskt samhälle. Om man erkänner att rasism bygger på en orättvis fördelning av makt och resurser mellan människor som uppfattas som vita och människor som uppfattas som icke-vita, måste en central del av antirasismens agenda handla om att omfördela makt och resurser mellan dessa grupper. Tar man rasismen på allvar måste man erkänna att folk får de positioner de får, inte på grund av att de är kompetenta, utan för att de medvetet eller omedvetet utnyttjat vithetsprivilegier. Tar man antirasism på allvar kan inte vita människor fortsätta att sätta agendan och besluta över resurserna.

20

JAG HOPPAS DET INTE BARA BLIR EN MASSA DISKUSSIONER OM ETNICITET NU NÄR DET VALTS IN SÅ MÅNGA BLATTAR I STYRELSEN

SVAR: Det hoppas jag. Den här organisationen har osynliggjort betydelsen av etnicitet och rasifiering alldeles för länge.

MOTFRÅGA: Diskussionerna har väl varit påverkade av etnicitet hela tiden. Ni har ju ägnat er åt att diskutera utifrån vita positioner oavbrutet.

ANALYS: När icke-vita antirasister kommer in i ett sammanhang som annars varit helvitt och där rasism inte problematiserats uttrycks ibland oro för att ”eticitetperspektivet” ska ta över. Det är ett tecken på att vitheten som dittills dominerat inte har problematiserats, den vita positionen har haft ställning som objektiv, neutral och självklar. De icke-vita positionerna och erfarenheterna däremot uppfattas som subjektiva och i värsta fall överdrivna och irrelevanta.

21

VI HADE NÅGRA UNGA PERSONER I STYRELSEN FRÅN BÖRJAN MEN DE SLUTADE, DE ÄR INTE PÅLITLIGA (Argumentet behöver inte handla om unga utan kan även gälla andra grupper som i ett visst sammanhang är i minoritet eller inte representerade alls.)

SVAR: Berätta vad du och organisationen gjorde för att hålla dem kvar.

MOTFRÅGA: Vad har opålitlighet med deras ålder att göra? Har du tänkt på att det kanske fanns en anledning till att de slutade och att dina föreställningar om ålder kan vara en del av orsaken?

ANALYS: Organisationer vill ofta framställa sig själva som inkluderande och schyssta, även när de är fulla av exkluderande praktiker. Ett sätt att slå ifrån sig kritik brukar vara att lägga över ansvaret på de som av någon anledning inte finns representerade i organisationen: ”de vill inte vara med”, ”de var väl inte tillräckligt intresserade”. På så sätt framstår det inte som organisationens misslyckande att till exempel alla medlemmar är vita, medelklass och medelålders. Vad man måste fråga sig i sådana situationer är varför personer som faller utanför denna vita, medelklassiga medelåldersnorm slutat. Granska orsakerna, inte symptomen. Det är aldrig en slump att en organisation ser ut som den gör.

22

VI KAN INTE PRATA OM STRUKTURELL RASISM OM FOLK SKA FÖRSTÅ

SVAR: Jag håller inte med, jag tror faktiskt på människors förmåga och intresse att lära sig nya ord och nya sätt att tänka.

MOTFRÅGA: Exakt vilka är det du menar inte kommer förstå? Vad är det du tror att de inte ska förstå?

ANALYS: Vi kommer aldrig flytta fram våra positioner genom att ge förenklade bilder av verkligheten, eller genom att undvika diskussioner om makt. Att synliggöra makt och inte backa från sina krav är centralt. Att anpassa diskussionen om rasism till människor som inte vill förstå är att ta ett steg bakåt istället för framåt. Man måste fråga sig vilka som är målgruppen. Ibland anses målgruppen för arbetet mot rasism vara potentiella SD-väljare. Det finns då en risk att man anpassar sig till deras villkor och sänker nivån på debatten, genom att man börjar argumentera på ett sätt som utgår från att man ska behöva motivera varför vissa människor ska få finnas över huvud taget, till exempel genom att hävda att det är ”lönsamt” med ”invandrare”, eller att invandrare faktiskt kan bidra med sina ”exotiska kulturer”. Så länge man anpassar argumentationen mot rasism till grupper som varken vill eller tycker de behöver ägna sig åt antirasism, kommer man behöva hålla sig till lågt ställda krav. För att nå verklig förändring måste vi organisera och tilltala personer som inte har någonting annat att förlora än det förtryck de är utsatta för.

FEMINISTER I SVERIGE KLAGAR JÄMT. NI SKA BARA VETA HUR DET SER UT I ANDRA LÄNDER. ÅK DIT ISTÄLLET OCH GÖR LITE NYTTA.

SVAR: Om ingen klagade skulle det aldrig bli någon förändring. Det du kallar för klagande är politiska krav för social rättvisa. Om ingen i världshistorien hade "klagat" hade vi fortfarande inte haft exempelvis rösträtt för kvinnor.

MOTFRÅGA: Exakt vilka av feminismens frågor tycker du har varit överdrivna krav eller klagomål?

ANALYS: Det här är ett argument med nationalistiska undertoner som försöker framställa Sverige som bättre än resten av världen. Det används för att tysta ned kritik och framställa Sverige som ett land som inte behöver jobba för jämställdhet. Ojämställdhet görs till ett problem som bara finns i andra länder. Kampen för jämställdhet måste föras överallt och handlar inte bara om att uppnå vissa grundläggande rättigheter, utan också om att upprätthålla dem och ta itu med nya problem. Den feministiska kampen är global men för att "göra nytta" i andra länder måste vi börja med att se Sveriges roll i upprätthållandet av andra länders underordning och fattigdom. Sverige är ett litet rikt land som gör vinst på att sälja vapen till andra länder och utnyttja andra länders fattigdom. Många av kläderna som konsumeras billigt i Sverige är gjorda av kvinnor och barn i andra länder som tvingas arbeta under vidriga arbetsförhållanden.

SVERIGE HAR I ALLA FALL KOMMIT LÅNGT MED JÄMSTÄLLDHET

SVAR: Det beror på vad man menar med långt. Så länge alla i befolkningen inte har lika tillgång till utbildning, arbete, sjukvård, mödravård osv. kan man inte luta sig tillbaka och nöja sig eller peka ut skillnader i hur långt man kommit här jämfört med någon annanstans.

MOTFRÅGA: På vilket sätt har Sverige kommit långt med jämställdhet? Ge mig konkreta exempel.

ANALYS: I argumentet görs jämställdhet till en nationell bedrift (eller misslyckande), och globala ojämlikheter mellan kvinnor i olika delar av världen, i olika klasser, och med olika hudfärg, osynliggörs. Papperslösa kvinnor i Sverige har till exempel varken rätt till abort eller mödravård i praktiken då de måste stå för sjukvårdskostnaden själva. En abort kostar ca 12 000 kr och en förlossning 22 000 kr utan komplikationer. En annan grundläggande mänsklig rättighet som många kvinnor inte omfattas av i Sverige är rätten till skydd mot våld. Om papperslösa kvinnor anmäler att de blivit utsatta för misshandel eller våldtäkt riskerar de att bli utvisade framför att få skydd eller få fallet prövat i domstol. Att säga att Sverige är framgångsrikt vad gäller jämställdhet är att förneka dessa kvinnors existens och livsvillkor i Sverige. Genom att peka ut Sverige som specifikt och extra framgångsrikt vad gäller jämställdhet så distanserar man sig också från alla kamper som förts och förs för kvinnors rättigheter utanför Sverige. Man erkänner inte att de framgångar som uppnåtts i Sverige har uppnåtts genom hård kamp av feminister både inom och utanför Sveriges gränser, och inte genom att den svenska staten tagit initiativ till det.

25

VAD ÄR DET FÖR FEL MED ATT JAG FRÅGAR VART DU KOMMER IFRÅN? JAG VILL JU BARA LÄRA KÄNNA DIG

SVAR: Om du verkligen vill lära känna mig vill jag inte behöva börja med att förklara min närvaro i det här landet. Du kan ju alltid fråga vad jag tycker om att göra på fritiden eller lyssna på mina svar istället för att envisas med att jag inte ser ut att komma ”härifrån”.

MOTFRÅGA: Frågar du alla som du vill lära känna vart de kommer ifrån det första du gör? Det skulle ta mig minst en vecka att förklara för dig vart jag kommer ifrån. Kan inte du börja?

ANALYS: Att få frågan om vart man kommer ifrån behöver inte vara problematisk men när den ställs av en person som inte på något annat sätt intresserar sig för dig som person är det ofta ett uttryck för en föreställning om att svenskar är vita och att icke-vita inte kan vara svenskar. Vår erfarenhet är att det blir mest problematiskt när personer med mer makt ställer den frågan till personer med mindre makt. Den maktabalansen kan göra att man känner sig tvungen att svara. Genom att ständigt ifrågasätta vissa människors närvaro i Sverige, kontrolleras vilka som anses ha en naturlig rätt att leva här. Genom att ständigt upprepa att man ”kommer från land XXX” skapas en rutin av att vissa personer i befolkningen har rätt att ställa (privata) frågor till andra delar av Sveriges befolkning. Svara precis som du känner för. Det kan kännas viktigt att andra känner till ens historia. Men om du känner att det är ovidkommande att få den frågan av just den personen i just det sammanhanget försök då vända på frågan genom att be frågeställaren börja med att berätta vart den kommer ifrån.

26

JAG KÄNNER MIG INTE SÅ MOTIVERAD ATT HÅLLA PÅ MED ANTIRASISM OM DU SÄGER ATT JAG ÄR RASIST.

SVAR: Rasism finns överallt omkring oss, inklusive i vårt eget sätt att tänka och agera. Vi måste kunna diskutera det utan att du tappar motivationen.

MOTFRÅGA: Varför inte det? Din motivation till att arbeta med antirasism ska väl inte vara beroende av min tacksamhet eller bekräftelse?

ANALYS: Alla är präglade av rasism eftersom vi är del av ett rasistiskt samhälle. De flesta vill inte kännas vid en etikett som ”rasist”, men ens handlingar och tankesätt kan vara rasistiska oavsett om man vill det eller inte. Om någon uppmärksammar ett rasistiskt beteende är den enda sunda reaktionen att ta till sig kritiken. Inte att slå ifrån sig, försöka komma med bortförklaringar eller hot om förlorad motivation. Ibland blir personer irriterade över att man kritiserar deras ”antirasistiska” ansatser, eftersom man förväntas vara tacksam över allt arbete som görs i antirasismens namn. De som kallar sig för antirasister förväntar sig bli uppfattade som ”goda” människor. Det är viktigt att komma ihåg att poängen med antirasistiskt arbete är att konfrontera rasism, inte att skapa en god och lycklig identitet för de som kallar sig antirasister. Därför är det också nödvändigt att kunna kritisera saker som går under en täckmantel av antirasism men som i själva verket inte gör någon skillnad, eller till och med förstärker ett rasistiskt system genom att urvattna begreppet.

OJÄMLIKHET I SVERIGE

Ibland stöter man på personer som förnekar förekomsten av rasism och könsdiskriminering i Sverige, eller som helt enkelt inte vet vilka uttryck den tar sig. Det kan såklart vara väldigt frustrerande, i synnerhet eftersom det får till följd att många samtal om rasism och könsmakt måste ta sin utgångspunkt i så grundläggande konstateranden som *att* det finns stora strukturella problem i Sverige.

Detta gör sig inte minst tydligt i politiska diskussioner som handlar om “invandrades” så kallade “utanförskap”. Det är exempelvis vanligt att det pratas om “invandrare” som arbetslösa. Problemet är att det sällan pratas om att en av de viktigaste orsakerna till “invandrades” arbetslöshet är den strukturella rasismen inom arbetslivet.

Istället för att prata om rasism så förklaras arbetslösheten med att det är fel på “invandrare” själva som beskrivs som lata, eller så anges “deras kultur” som orsaken. “Invandrarkvinnors” arbetslöshet förklaras särskilt ofta med myten om att “kvinnor från andra länder är analfabeter”. Som om det bara vore de som inte kan läsa och skriva som har svårt att få jobb.

En annan vanlig reaktion när man försöker lyfta fram feministiska krav är att det inte behövs här i Sverige, för vi har redan uppnått jämställdhet, sägs det.

För att bemöta den här typen av argument kan du komma att behöva fakta och undersökningar som underbygger den beskrivning av verkligheten som du vill föra fram. För att visa på rasismens och könsmaktsordningens uttryck inom samhällets olika sfärer kan du bland annat använda dig av statistik, forskning och fakta. Därför har vi samlat några rutor med just det i de kommande sidorna.

All diskriminering går självklart inte att mäta, och du ska inte behöva hänvisa till forskning varje gång du vill föra fram kritik mot en argumentation som uppfattas som rasistisk. Du kan lika gärna vända på saken och fråga din meningsmotståndare vad den grundar sina antaganden på. Men ibland kan det trots allt vara användbart att själv kunna peka på fakta för att visa hur dessa strukturer tar sig uttryck och i Sverige.

ARBETSLIVET

Ett experiment från Stockholms universitet visar att vid lika meriter har personer med namn som uppfattas som svenska dubbelt så stor chans att bli kallade till anställningsintervju än personer med namn som uppfattas som arabiska.

Källa: *Between meritocracy and ethnic discrimination: The gender difference, 2008*, av Mahmood Arai, Moa Bursell och Lena Nekby.

Inom alla sektorer har män större möjligheter än kvinnor till höga poster, även om antalet kvinnor har ökat. Trots kvinnors högre utbildningsnivå råder även löneskillnader. Kvinnor tenderar att vara överkvalificerade för sina tjänster medan motsatsen gäller för män. Unga kvinnor diskrimineras när de under arbetsintervjuer får frågan om de planerar att skaffa barn och andelen unga kvinnor som saknar anställningstrygghet är hög.

Källa: *Beijing + 15: Handlingsplanen och Sverige - Den parallella rapporten från Sveriges Kvinnolobby. 2010.*

Löneskillnaden mellan kvinnor och män har varit i stort sett oförändrad under tre decennier. Dagens nivå är ungefär densamma som 1981. Då hade kvinnorna 83% av männens löner.

Källa: *Jämställda löner – tomma ord? En granskning av politiken för att minska lönegapet mellan kvinnor och män. Feministiskt initiativ, mars 2011.*

En studie från Stockholms universitet visar att personer som bytt efternamn – från ett “arabiskt” klingande namn eller ett namn som associeras med före detta Jugoslavien, Polen eller de forna Sovjetstaterna till ett “neutralt” eller “svenskt” klingande namn – i genomsnitt ökar sin årsinkomst med 10 000 till 15 000 kr.

Källa: *Måste alla heta som Svensson? En empirisk studie av namnbyten och inkomster, 2006*, Mahmood Arai, Lena Schröder, Peter Skogman Thoursie, Anna Thoursie.

Enligt statistik från handikapprörelsen är kvinnor med funktionsnedsättning mer högutbildade än män med funktionsnedsättning, ändå har de sämre tillgång till arbete. De kvinnor som arbetar är mindre benägna att arbeta heltid, samt har lägre lön jämfört med andra grupper, inklusive män med funktionsnedsättning. De har också sämre tillgång till stödtjänster och tekniska hjälpmedel, samt större svårigheter att få personliga assistenter, teckenspråkstolkar, tillgängliggjord information, tillgängliga byggnader och anläggningar, samt tillgång till guider eller annat stöd, än män med funktionsnedsättning.

Källa: *Beijing + 15: Handlingsplanen och Sverige - Den parallella rapporten från Sveriges Kvinnolobby. 2010.*

Utrikesfödda akademiker med svensk högskoleexamen söker jobb mer intensivt än inrikesfödda. De bor på orter där det finns jobb i större utsträckning än inrikesfödda och har oftare högskoleutbildning inriktad på hälsosektorn eller teknik och naturvetenskap, det vill säga utbildningsområden som vanligtvis leder till kvalificerat arbete. Trots detta är de arbetslösa i större utsträckning och har lägre lön i de fall de har arbete. Detta beror på diskriminering och sämre tillgång till resursstarka nätverk.

Källa: *TCO Granskar: Samma villkor för alla akademiker?, 2009*, Lena Schröder.

“Först sa de att språket är nyckeln till integration, och jag lärde mig språket, jag var ju barn när jag kom till Sverige. Sedan sa de att utbildning är nyckeln till integration, jag har utbildat mig. Sedan sa de att arbete är nyckeln till integration, efter att jag sökt många jobb, fick jag ett. Sedan sa de, att sociala koder är nyckeln till integration, jag är ju uppvuxen här men försökte ändå att lära mig de sociala koderna på arbetsplatsen. Men jag har fortfarande inte blivit integrerad och kommit in i samhället. Jag trodde först att det var fel på mig, men när jag pratar med många andra i min situation ser jag att nyckeln till integration är att vara född blond och blåögd av svenska föräldrar”

Citat ur “Sverige Inifrån - Röster om etnisk diskriminering”. Rapport av utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering. SOU 2005:69

Arbetsgivares krav på kunskaper i svenska språket verkar följa konjunktursyklar. I tider av arbetskraftsbrist tenderar kraven att sänkas. Makten att bedöma den “nödvändiga” nivån på språkkunskaper ligger hos arbetsgivaren, medan den arbetssökande inte förfogar över några maktmedel att ifrågasätta bedömningen.

Källa: *Wuokko Knocke m fl, Retorik och praktik i rekryteringsprocessen, 2003*, Arbetslivsinstitutet

MEDIA

Bland dem som får uttala sig i medias nyhetsrapportering är myndigheter och experter överrepresenterade. De människor som är föremål för myndighetsutövning, exempelvis flyktingar, får i mycket mindre grad ge sin verklighetsuppfattning.

Källa: Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige. SOU 2005:56.

Det finns en etnisk och könsmässig skevhet i vilka som får uttala sig i media: vita män är överrepresenterade. När invandrade män förekommer gör de det oftare i form av underhållare (t.ex. som idrottsmän och musiker) eller problem (t.ex. som kriminella) och inte som ”vanliga” medborgare eller experter. När invandrade kvinnor förekommer framställs de ofta som passiva och förtryckta.

Källa: Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige. SOU 2005:56.

I Tyskland finns forskning som stöder idén att den mediala rapporteringen får direkta konsekvenser i människors liv. En negativ och stigmatiserande, i det närmsta hätsk nyhetsrapportering om flyktingar i en lokaltidning, ledde till mordbrand och våld mot flyktingar på den lokala flyktingförläggningen.

Källa: Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige. SOU 2005:56.

Medierna förmedlar ofta bilden av att ”invandrarmäns” våld mot kvinnor beror på en kvinnoförtryckande kultur. ”Svenska” mäns våld mot kvinnor förklaras däremot ofta på individuell, psykologisk nivå, ofta helt utan maktperspektiv. Detta bidrar till att skapa bilden av att ”andra kulturer” är patriarkala, men inte den svenska. På så sätt döljs könsmaktsordningen i majoritetssamhället samtidigt som våld framställs som naturliga inslag hos ”andra kulturer”.

Källa: Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige. SOU 2005:56.

Erfarenheter av rasism och diskriminering kommer sällan fram i mediernas rapportering. Forskningen visar att rasism i medierna haft ett litet utrymme och definierats snävt trots att många forskare menar att det är ett utbrett fenomen i Sverige.

Källa: Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige. SOU 2005:56.

I Sverige är mer än 60% av alla utexaminerade journalister kvinnor och ca 50% av alla verksamma journalister är kvinnor. Trots detta är svenska medier mycket könsuppdelade, både vertikalt och horisontellt. De flesta av cheferna är män. Det är också männen som sitter på de flesta av de prestigefyllda posterna, som Art Director, copy writer, webbdesigner, regissör, etc. Kvinnorna innehar främst serviceyrken, som t ex assistent eller receptionist.

Källa: Beijing + 15: Handlingsplanen och Sverige - Den parallella rapporten från Sveriges Kvinnolobby. 2010.

Forskare har visat att när media rapporterar om brott som begåtts i Gottsunda i Uppsala, i Fittja i Stockholm och i Rosengård i Malmö – som alla tre har gemensamt att det bor många invandrade personer i dem – nämndes stadsdelens namn mycket oftare än när brott begicks i andra delar av de respektive städerna. Detta sätt att rapportera kan betraktas som diskriminerande eftersom det bidrar till att områdena svartmålas, marginaliseras och stigmatiseras.

Källa: Irene Molina, 1997, Stadens rasifiering, Oskar Pripp, 2002 Massmedierepresentationer av förortsinvånare med fokus på fittjabor, Lasse Sandström 2004, Rosengård i medieskuggan, om medier som medel och hinder för integration.

ÖVRIGT

Den Rådgivande kommittén för Europarådets ramkonvention har kritiserat Sverige för diskriminering mot romer, framför allt när det gäller arbeten och bostäder.

Källa: Romers rätt – en strategi för romer i Sverige, SOU 2010:55 Betänkande av Delegationen för romska frågor.

FN:s barnkommitté riktar kritik mot Sverige i sin rapport om Sveriges åtaganden under barnkonventionen från 2009 när det gäller diskriminering, rasism och fördomar mot barn som tillhör etniska minoriteter och menar att lagstiftningen mot diskriminering inte är tillräckligt väl genomförd i praktiken.

Källa: Committee on the Rights of the Child , 2009.

I en undersökning som Hyresgästföreningen gjorde ringdes det upp drygt 100 bostadsföretag av två bostadssökande, där den ene hade ”svenskt” klingande namn och den andre ”utländskt” klingande namn. I 37 % av samtalen fanns inslag av diskriminering från hyresvärdens sida. I 14 fall av dessa var diskrimineringen så tydlig att den med ”svenskt” namn blev erbjuden lägenhet samtidigt som den med ”utländskt” namn inte blev det.

Källa: Diskrimineringsbarometern – en undersökning om diskriminering på bostadsmarknaden, 2007, Hyresgästföreningen.

Utländska medborgare är de enda vuxna människor som lever i Sverige som samtidigt har en beskuren rösträtt. I Sverige bor närmare en halv miljon utländska medborgare vilket motsvarar mer än fem procent av befolkningen. Många av de har permanent uppehållstillstånd och lever sedan lång tid i landet men saknar ändå rätt att delta i de svenska riksdagsvalen eftersom grundlagen säger att bara svenska medborgare får rösta.

Källa: Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige. SOU 2005:56.

Utländska medborgare som har uppehållstillstånd och är folkbokförda i Sverige har rätt att rösta i kommun- och landstingsvalen om de kommer från ett EU-land, Norge eller Island. Kommer de däremot från ett land utanför EU, Norge eller Island får de inte rösta förrän de varit folkbokförda här i 3 år.

Källa: Valmyndigheten, www.val.se.

ÖVRIGT

Den så kallade ”2-årsregeln” i utlänningslagen, är en regel som innebär att kvinnor (och män) som kommer till Sverige genom giftermål riskerar att utvisas ur landet om äktenskapet spricker innan två år. Detta skapar ett totalt beroendeförhållande till den svenska parten vilket leder till att många kvinnor utnyttjas och utsätts för misshandel med hjälp av denna regel. Riksförbundet internationella föreningar för invandrarkvinnor har kämpat sedan 70-talet för att denna regel ska avskaffas, men så har ännu inte skett.

Källa: Tidskriften *Invandrarkvinnan*, nr 2-3 2010.

Enligt socialstyrelsens uppskattning utsätts årligen ungefär 75 000 kvinnor i Sverige för våld i nära relationer. Varje år dödas minst 16 kvinnor i Sverige till följd av att de utsatts för våld av en manlig släkting. Betydligt fler måste få sjukhusvård och/eller skydd från kvinnojourer. Kvinnojourerna bistod upp till 200 000 kvinnor och barn under 2008. Omfattningen av mäns våld mot kvinnor är så stor att den kan betecknas som ett folkhälsoproblem.

Källa: Beijing + 15: Handlingsplanen och Sverige - Den parallella rapporten från Sveriges Kvinnolobby. 2010.

Under en vecka utför kvinnor i Sverige drygt 28 timmar obetalt arbete medan män endast utför knappt 20 timmars obetalt arbete.

Källa: Jämställdhet är en mänsklig rättighet, 2011, UN Women

Kvinnorna har fortfarande huvudansvaret för vård av barn och åldrande föräldrar. Föräldraledigheten delas långt ifrån lika. Endast 20% av papporna utnyttjar sin rätt till betald föräldraledighet vilket får till följd att kvinnor blir diskriminerade på arbetsmarknaden.

Källa: Beijing + 15: Handlingsplanen och Sverige - Den parallella rapporten från Sveriges Kvinnolobby. 2010.

Hälften av alla barn med ensamstående utlandsfödd förälder i Sverige lever under fattigdomsnivån. De allra flesta barn som lever med en ensamstående förälder lever med sin mamma. Att kvinnor har svårare att få heltidsjobb, att kvinnodominerade yrken ofta är lågavlönade och att underhållsersättningen inte höjs leder till att ensamma kvinnor med barn blir mer utsatta. Rasismen på arbetsmarknaden gör det än svårare för utlandsfödda kvinnor.

Källa: Barnfattigdomen i Sverige, rapport av Rädda barnen från 2010.

Studier visar att tillgången till barnomsorg varierar kraftigt mellan olika kommuner. Kommuner med hög andel ”invandrare” har ofta bristande tillgång till välfärdstjänster. En av orsakerna har visat sig vara stereotypa föreställningar om ”invandrarkvinnors” önskemål. Invandrarkvinnor förutsätts vara hemarbetande och villiga att ta hand om barn och äldre, därför anses de inte vara i lika stort behov av välfärdstjänster som övriga samhället.

Källa: Intersektionalitet, 2005, de los Reyes och Mulinari.

FORTRESS EUROPA

MARIA-PILAR REYES, 1993

Välkommen, välkommen!
Ge mig din musik
din dans
din favoriträtt
dina kryddor
din färgglada smak
Jag vill ha dem för att förgylla min tillvaro.
Ge mig det, annars tar jag det själv.
Var inte snål,
är du här så är ditt också mitt.
Så ska det vara,
det här är mitt land och det är jag som dikterar alla villkor.

Ge mig ditt slit din hälsa
dina bästa år
din värdighet.
Du förstår väl att du måste bidra
till allas vårt välbefinnande.
Ge mig det, annars tar jag det själv.
Var inte snål,
är du här så är ditt också mitt.
Så ska det vara,
det här är mitt land och det är jag som dikterar alla villkor.
Så är det, och det är rätt,
Är du här så är ditt också mitt...
eller...nästan.....

Jag vill inte ha dina bekymmer
din sorg din rädsla
din villrådighet
din osäkerhet
dina barn
dina behov
din opassande mänsklighet.

Det är oekonomiskt
det kostar för mycket av mina skattepengar.

Dessa slantar behöver jag ju själv
för att unna mig
en härlig avkoppling
i ett soligt land
med billig mat
billig service
billig sprit

ett land
där sådana som du
aldrig har tillräckligt mycket pengar
tillräckligt mycket makt
för att kräva
att jag uppför mig väl
eller ens
städar efter mig
...kanske ett sådant land
som DU kommer ifrån
där din mor eller din far
eller din bästa vän bor

eller någon av dem
som med all sannolikhet
du aldrig mer
kommer att se.

DISKRIMINERINGSLAGEN

Att slippa utsättas för diskriminering är en av de mänskliga rättigheterna. Alla länders regeringar är skyldiga att garantera att denna rättighet respekteras.

I Sverige finns en lag som förbjuder diskriminering. Tyvärr kan vi ändå se att det är långt kvar tills vi har ett samhälle fritt från diskriminering. För att arbetet ska gå framåt måste vi aktivt jobba för att synliggöra och anmäla diskrimineringen som finns samt sätta press på makthavare att göra någonting åt den.

För att det ska räknas som diskriminering enligt lagen ska det finnas ett beroendeförhållande eller ett maktförhållande mellan den som diskriminerar och den som blir diskriminerad. Du kan till exempel vara diskriminerad av en lärare om du är elev, av en arbetsgivare om du söker jobb eller är anställd, eller av personalen i en butik om du är kund. Diskrimineringen ska också vara kopplad till någon av diskrimineringsgrunderna.

Det finns sju diskrimineringsgrunder som är skyddade i diskrimineringslagen:

ÅLDER: att bli sämre eller annorlunda behandlad på grund av sin ålder.

ETNISK TILLHÖRIGHET: att bli sämre eller annorlunda behandlad på grund av hudfärg, etniskt eller nationellt ursprung eller på grund av sitt språk eller namn.

RELIGION ELLER ANNAN TROSUPPFATTNING: att bli sämre eller annorlunda behandlad på grund av sin religion eller trosuppfattning.

FUNKTIONSHINDER: att bli sämre eller annorlunda behandlad på grund av varaktiga begränsningar i sin fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga funktionsförmåga.

KÖN: att bli sämre eller annorlunda behandlad på grund av könstillhörighet. Inkluderar även transsexualism.

KÖNSÖVERSKRIDANDE IDENTITET ELLER

UTTRYCK: att bli sämre eller annorlunda behandlad på grund av att man inte lever upp till ett normativt könsuttryck (genom t.ex. kläder), eller en normativ könsidentitet (t.ex. inte identifierar sig som varken man eller kvinna).

SEXUELL LÄGGNING: att bli sämre eller annorlunda behandlad på grund av att man är homosexuell, bisexuell eller heterosexuell.

Diskrimineringslagstiftningen täcker inte allt. Diskrimineringslagen omfattar inte kränkningar, sexuellt ofredade eller trakasserier av en granne eller av någon annan privatperson, men andra lagar kan gälla och du bör göra en polisanmälan. Om du till exempel får glåpord efter dig eller blir nedslagen för att du är icke-vit, kan det räknas som hets mot folkgrupp. Otillgänglighet räknas enligt dagens lagstiftning inte som diskriminering, men Marschen för tillgänglighet är en organisation som verkar för att otillgänglighet ska klassas som diskriminering av personer med funktionsnedsättning.

Diskrimineringslagstiftningen täcker följande typer av diskriminering:

DIREKT DISKRIMINERING

När en person missgynnas, det vill säga behandlas sämre än en annan person i en jämförbar situation på grund av någon av diskrimineringsgrunderna. Exempel är att en person inte blir insläppt på krogen på grund av att han/hon/hen är icke-vit.

INDIREKT DISKRIMINERING

När en regel eller föreskrift framstår som neutral men i praktiken innebär att någon missgynnas på grund av någon av diskrimineringsgrunderna. Exempel är när ett gym har förbud mot huvudbonader, en regel som i högre grad drabbar muslimska kvinnor som använder huvudduk.

TRAKASSERIER

Uppträdande som kränker någons värdighet och som kan kopplas till någon av diskrimineringsgrunderna. Exempel är att en person blir kallad "svartskalle" eller "hora" av polisen. Kan även vara att en chef gör sexuella närmanden.

INSTRUKTION ATT DISKRIMINERA

När en anställd eller annan person i beroendeställning får en instruktion/uppmaning att behandla en person sämre än en annan person i jämförbar situation på grund av någon av diskrimineringsgrunderna.

REPRESSALIER är när en anställd eller annan person i beroendeställning ytterligare missgynnas efter att personen anmält sin arbetsgivare, deltagit i en utredning pga anmälan om diskriminering eller liknande.

EXEMPEL PÅ VAD DU KAN ANMÄLA TILL DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN:

- Du blir trakasserad i skolan av andra elever på grund av din sexualitet, och rektorn tar inget ansvar för att få slut på det.
- Du nekas att träna aerobics i en idrottsförening för att du bär slöja.
- Du får komma på arbetsintervju, men får inte jobbet trots goda meriter. Du misstänker att det har att göra med att du är gravid.
- En arbetsförmedling förmedlar inte jobb åt dig eftersom den menar att företagen inte vill ha personer med annan etnisk tillhörighet än svensk.
- Din arbetsgivare kallar dig för kränkande saker som har samband med att du genomgått könskorrigering. När du säger ifrån säger hon att ”det ju bara är på skämt”.
- Busschauffören vägrar backa och köra närmare trottoarkanten då bussen stannat alldeles för långt från kanten för att du ska kunna komma på då du använder rullstol.
- Du har blivit lovad en lägenhet hos en privat hyresvärd. När hyresvärden får reda på att du har en annan etnisk tillhörighet än svensk är du inte längre välkommen.

SKAFFA VITTNEN OCH DOKUMENTATION

Många anmälningar läggs ned på grund av att diskriminering är svårt att bevisa och ord står mot ord. Upplever du att du blivit utsatt kan du öka dina chanser att få upprättelse genom att se till att ha vittnen och en ordentlig dokumentation.

Det är svårt att ta med sig någon annan till en anställningsintervju. Om du misstänker att du blir (eller kommer att bli) diskriminerad när du söker en bostad kan du ta med en kompis till bostadsbolagets kontor. Skaffa dokumentation genom att exempelvis spela in samtal med din mobiltelefon, vilket är tillåtet så länge du själv deltar i samtalet. Du kan också skicka e-post till arbetsgivaren och be om motivering. Glöm inte att dokumentera genom att exempelvis skriva ner de saker som du upplever som diskriminerande så nära händelsen som möjligt.

Ibland kan diskriminering pågå under längre tid och drabba flera, särskilt om det sker i en skola eller på en arbetsplats. Regler som särbehandlar en hel grupp kan klassas som diskriminering enligt lagen. Det är viktigt att du påtalar för chefen om du upplever att du blir utsatt för diskriminering genom att exempelvis skicka mail (för att spara bevis). Chefen är då skyldig att vidta åtgärder. Om du blir utsatt för hot eller sämre behandling just för att du påtalar diskriminering så räknas detta som repressalier och går också att anmäla.

DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN OCH ANTIDISKRIMINERINGSBYRÅERNA

Diskrimineringsombudsmannen (DO) är en myndighet som finns till för att se till att diskrimineringslagen följs. Där jobbar nästan hundra personer varav vissa tar emot och utreder anmälningar om diskriminering. DO kan företräda diskriminerade personer utan kostnad för dem i domstol, men de väljer ofta att driva ärenden där det finns tydligt bevis att diskriminering har förekommit.

Om du upplever att du har blivit utsatt för diskriminering kan ett bättre första steg vara att vända dig till en antidiskrimineringsbyrå. Antidiskrimineringsbyråerna arbetar med alla diskrimineringsgrunder och erbjuder gratis rådgivning. Där kan du få hjälp med information om diskrimineringslagen, att hitta en lösning utanför domstol, eller fylla i en anmälan. Gå in på byråernas gemensamma sida för att hitta den som är närmast dig: adbsverige.se

DISKRIMINERINGSTESTER

Diskrimineringstester (situation testing), är en metod som används för att skapa bevis i diskrimineringsärenden. Metoden innebär att man använder sig av olika testpersoner eller grupper av testpersoner som är lika på alla sätt förutom just den aspekt som skall testas (till exempel kön, etnicitet, funktionsnedsättning, ålder). Metoden har tidigare använts för att testa diskriminering vid bostadsuthyrning eller i krogkön. Det är väldigt användbart i de fall där det är svårt att avgöra om man blivit diskriminerad eller inte på grund av att man inte har något att jämföra med. Dessa kartläggningar är viktiga för att kunna synliggöra den utbredda diskrimineringen och på så vis sätta press på förändring. Hör av dig till Interfem om du är intresserad av att bli en testperson: info@interfem.se

ORGANISERA DIG

Tillsammans kan man göra mycket mer än ensam. Inte bara för att två personer är fler än en, utan för att det händer saker när man träffas och diskuterar vilka problemen är och vad man ska göra åt dem. Två personer är mer än en, och stora förändringar kan äga rum när många personer tillsammans använder sina kroppar för att skrika, blockera, starta en förening, skriva eller inta en plats. Två personer är också mer än en i betydelsen att förändring sker i konfrontationer och möten mellan personer med lika och olika erfarenheter och idéer om hur saker är eller bör vara. I arbetet för att organisera skrikandet, skrivandet, blockerandet, eller föreningen tvingas man ta in andras världsbilder och kanske omförhandla sina mål och strategier. På möten, i diskussioner och i konflikter på vägen slipas argumenten, och nya strategier och visioner för vad vi tror är möjligt och vad vi kan göra, blir möjligt.

LATHUND FÖR ORGANISERING

1. Samla ihop ett par intresserade. Du kan inte vara ensam i en grupp. Det finns alltid några som tänker som du. Prata med personen som ställde den där frågan du gillade. Det räcker med att vara tre - fyra personer för att sätta igång.

2. Planera det första mötet
a) Om ni vill: Bjud in en föreläsare
b) Boka lokal
c) Marknadsför mötet

3. Genomför det första mötet
a) Presentera föreläsaren
b) Presentera gruppen
c) Bjud in publiken till nästa möte

4. Hitta allierade. Undersök relationen till andra organisationer och/eller andra delar av organisationen som ni ingår i. Vilka kan bli era bundsförvanter?

5. Brainstorming
Genomför ett möte då ni tänker fritt kring:
a) Vilka problem ser ni?
b) Hur kan ni upptäcka andra problem?
c) Hur vill ni jobba med problemen?

6. Gruppens struktur
Ta ställning till om ni till exempel ska vara en förening med styrelse eller om ni hellre vill vara organiserade som ett löst nätverk. Bestäm hur beslut ska fattas, hur alla ska kunna få reda på när ni har möten och så vidare.

7. Lägg upp en planering för ert arbete och sätt igång!

I think the importance of doing activist work is precisely because it allows you to give back and to consider yourself not as a single individual who may have achieved whatever but to be a part of an ONGOING HISTORICAL

MOVEMENT!

ANGELA DAVIS

EN OCH SAMMA KAMP

SIRI TURESSON BLACKMAN. FÖDD 1990. AKTIV MED: RÖDA KORSETS OCH RÄDDA BARNENS TJEJGRUPPER, SYSTERJOURN SOMAYA.

I många feministiska sammanhang som Siri har erfarenhet av har det inte varit självklart varför man måste jobba mot rasism.

– Frågan om hur feminismen ska kunna vara tillgänglig för alla, oavsett ens egen eller ens föräldrars etnicitet och hudfärg, kommer ofta sist eller nämns inte alls. Även i utbildningar jag gått på för att bli tjejgruppsledare, för att informera i skolklasser om barns och ungas rättigheter, har det funnits mycket fokus på att stärka och medvetandegöra tjejer om patriarkatet, att inse heteronormativitet och jobba emot den, men lite eller inget alls om den rasism och afrofobi som finns och är lika stor. I en tjejgrupp som jag var ledare för hade alla utländsk bakgrund, var mörkhudad eller kom från mellanöstern. De måste ta itu med jättemycket rasism! Men det togs inte upp någonting om det på tjejgruppsledarutbildningen och det finns inga riktlinjer över huvud taget för det.

Det var annorlunda i Systerjouren Somaya, en kvinno- och tjejjour som jobbar för att hjälpa tjejer och kvinnor med utländsk och muslimsk bakgrund.

– Det var otroligt inspirerande och betydelsefullt att få träffa och lära mig av människor som dagligen arbetar mot islamofobi och rasism. Och framförallt att få se att det går att göra en skillnad både mot mäns våld mot kvinnor, mot hedersrelaterat våld, och att det går att arbeta tillsammans fastän det finns så mycket olikheter mellan de som gör det.

Siri tror att ett hinder för att ta itu med konsekvenserna av rasism, är att självbilden i vissa organisationer ofta är att det inte finns rasism. När det till och med förnekas att det kan finnas rasism just för att man redan är medveten om det, så kan det behövas separatistisk organisering. Det har under en tid varit på gång att starta en *queer people of color* grupp i Malmö och Siri har varit

på något möte med dem.

– Det som finns här är en vilja till en separatistisk grupp, där man kan prata om erfarenheter av rasism, få bli erkänd och att kunna förstå att jag har inte varit paranoid i hela mitt liv. När man möts av uppfattningen att “Nej, vaddå, vi är medvetna, alltså kan vi inte vara rasister”, så behövs det en separatistisk grupp först. Man måste sluta tro att privilegierade grupper, som ändå inte lyssnar på dem vars röst aldrig blir hörd, kan förstå vad förtryck är. Även om vissa grupper kan vara mer eller mindre medvetna, måste det också komma från de människorna som blir utsatta för rasism, de måste få en chans att

prata om sina erfarenheter och stärka sig själva.

Det ska inte finnas ett val mellan att vara antirasist och antisexist, det ska vara en och samma kamp, menar Siri.

– Antirasistisk feminism är en som kämpar mot patriarkatet, mot heteronormen OCH mot rasism. För att i heteronormen finns inbäddat rasism och viceversa.

Hur bemöter du motstånd? Vad möter du för motstånd?

– Många gånger har jag trott att jag är paranoid och klandrat mig själv när andra människor vill trycka ner mig för att de är i en mer privilegierad position än mig. Men ingen ska kunna ta sig rätten att trycka ner andra för att själv må bättre och använda sig av ett sjukt system som säger att människor med ett visst utseende, med ett visst könsuttryck, med ett visst sätt att leva är den enda och rätta vägen att existera, och tro att det är okej.

Det är klart att jag möter rasism och sexism, för det finns överallt. Den finns på krogen när människor säger kränkande saker för att jag är mörkhudad och tror att jag är ett slags exotiskt väsen som antingen ska sno deras ragg eller att de själva har rätten att ta

på mig och kalla mig vad dom vill. Den finns när någon undrar vart jag är ifrån “på riktigt”, den finns i affären där jag inte hittar smink som passar till min hudfärg och på dagis; där bara en penna har färgen “hudfärg” istället för flera stycken. Rasism finns i skolan när min lärare säger att jag har rytmen i blodet istället för att vara begåvad i musikteori. Den finns där ständigt. Jag försöker bemöta det genom att vara en människa och inte något annat, inte mer än de som överskattar mig och inte mindre än de som underskattar mig. När folk säger till mig, “Wow du heter Blackman och du är svart och värsta soulsångerskan”, så är det en form av över-skattning, en exotisering av vad jag är. Det är positivt bemötande, eller det förväntas uppfattas som positivt iallafall, men det är att göra mig och andra som blir bemötta på det sättet till något jag inte är, till ett annat slags väsen. Ungefär som kvinnor blir annorlunda behandlade för att de är kvinnor. Men vi är fortfarande människor ju!

Vad kan man göra i sin vardag för att förändra?

– Granska andra men glöm

inte dig själv. Vi är själva del av en maktstruktur samtidigt som vi försöker förändra den. Jag bemöts med rasism, men samtidigt är jag uppväxt i samma värld som alla andra. Jag får ta smällen vilket gör att jag har möjlighet att se saker på ett annat sätt, men jag har också möjlighet att utnyttja normer som gör att jag blir privilegierad jämfört med andra.

Siris tips är att sluta göra det som är lättast.

– Sluta gå med på andras regler bara för att dom är bekväma för dig själv. Det betyder inte att dom är rätt. Det går inte att förändra en maktstruktur på en gång, och det går verkligen inte att förändra den helt själv, men det går att ta ett steg i taget.

TYSTNAD ÄGER INGEN MAKT

WENDY FRANCIS. FÖDD 1989.
AKTIV MED: KAMPANJEN "STYRKA! - MOT RASISM"

Wendy Francis är verksam i en kampanj som heter "STYRKA! - Mot rasism!" som hon och Diana Pohl startade i april 2011. Kampanjen jobbar mot rasism med fokus på rasismen mot afrosvenskar i Sverige.

Vad är din drivkraft?

– Förändringen driver mig. Målet i mitt arbete mot rasism är att aktivt påverka och förändra min och andra afrosvenskars situation i Sverige. Det är förändringen som driver mig vidare och som påminner mig om hur viktigt det är att inte acceptera förtrycket bara för att andra säger att man ska nöja sig med det man har.

Vad betyder den antirasistiska kampen för dig?

– Den antirasistiska kampen är en livslång kamp mot rasism som jag bekämpar varje dag. Om man slutar att bekämpa rasism och börjar se rasismen som ett naturligt fenomen eller accepta-

belt inslag i ens vardag, ger man rasismen energi att växa och ta plats. Att genomföra en sådan sak som en demonstration, för att visa sitt missnöje mot rasism, kan vara ett sätt att gemensamt höja sina röster.

Vad möter du för motstånd?

– Motstånd möter man i varje del av livet men det som är betydelsefullt är vad man gör med motståndet man möter eller hur man låter det påverka en. I mitt arbete mot rasism möter jag ibland människor som försöker underminera mina känslor och förklara min reaktion som irrationell och ologisk. Jag möter människor som försöker legitimera rasism genom att säga att det är humor eller att de inte menade något illa med sina fördomar eller rasistiska handlingar. Sen finns det människor som ser det som sin rätt att uttrycka sig rasistiskt på grund av att de tidigare alltid fått säga så utan att de fått

någon motreaktion. Det motstånd som oroar mig mest i mitt arbete mot rasism är dock motståndet från afrosvenskar själva som ibland menar på att svarta i Sverige ska fokusera på att anpassa sig till den svenska mallen och känna tacksamhet istället för att öppet reagera mot diskriminering och rasism. Denna tacksamhetsskuld är också det som paralyserar svarta i Sverige från att själva äga sina demokratiska rättigheter.

Vad kan man göra i sin vardag för att förändra?

– För att förändra sin egen eller någon annans situation

måste man först inse att något är fel, för det är det enda sättet för en individ att faktiskt reagera. Denna insikt medför en reaktion, ibland i form av ett samtal eller debatt men kan också utvecklas till något större så som en demonstration. Det är viktigt att komma ihåg att förändringen ligger i oss själva. När jag och Diana Pohl valde att anordna demonstrationen "STYRKA! Mot rasism" i Stockholm den 12 maj 2011, hade vi låtit reaktionen utvecklas till fysisk handling. Vi såg det inte längre lönsamt att låta rasismen kontinuerligt riktas mot oss utan att någon reagerade.

Vilka tips eller råd skulle du vilja ge till de som läser den här boken?

– Mitt råd till alla läsare är att inte förlita sig på att andra människor ska vara förändringen du går och väntar på, utan att du själv inser att ditt arbete är betydelsefullt. Rasismen vilar inte en enda minut, så varför skulle kampen sluta nu? Kom ihåg att tystnad äger ingen makt – se till att du får ditt sagt!

VAR INTE TYST! BARA BÖRJA

**FATME MEGAHID. FÖDD 1987. AKTIV MED: INTERFEM.
FÖREBILD: ROSA PARKS**

Fatme Megahid har varit aktiv inom ett flertal organisationer. På senare tid har hon bland annat varit engagerad i Ingen människa är illegals HBTQ-grupp samt i Interfem.

Är det någon organisation som du tycker fungerat särskilt bra?

– Interfem tycker jag har fångat upp allt jag har tänkt på och samlat ihop människor med olika men ändå lika erfarenheter och det gör att man känner sig välkommen till föreningen. Vi som finns i Interfem har kanske olika erfarenheter av hur rasism och diskriminering har yttrat sig i våra liv men det gemensamma är att det drabbar oss.

Vad inspirerar dig?

– Allt från revolutionerna i Nordafrika och Mellanöstern till många människor som jag möter i det vardagliga här i Sverige. Jag mötte en gång en tjej i tonåren när jag hade en workshop om

rasism, hon sa till mig hur hon hade försökt organisera sig i sin skola och att många vuxna hade försökt att få henne att lägga ner. Men hon kämpar vidare, detta inspirerar mig.

Hur hanterar du motstånd?

– Jag möter ofta motstånd i form av rasistiska uttalanden och idéer. Nyligen när jag skulle sitta med i ett panelsamtal fick jag frågan innan vi körde igång om jag behövde tolk. Bara på grund av min hårfärg, min hudfärg eller mitt namn antar jag. Det är såklart bra att för tillgänglighetens skull erbjuda tolk till såväl paneldeltagare som publik men det måste göras i förväg. I det här fallet var det oerhört förminskande att få frågan om jag behöver tolk precis innan samtalet skulle börja. Jag frågade varför hon antog att jag behövde tolk. Det måste man alltid göra. Var inte tyst! Personen kommer inte minnas det den sagt till dig

medan det ligger kvar och gnager inom dig.

Vad skulle du vilja säga till de som läser den här boken?

– Fråga dig själv om du vill göra motstånd mot den världsordning vi lever i, när svaret är ja så bara börja!

VÅGA ERKÄNNA PROBLEMEN

**SHOWIT SENAY. FÖDD 1989. AKTIV MED: MEGAFONEN.
FÖREBILD: VARIERAR, OFTA MIN FAMILJ**

Showit Senay har sitt starkaste engagemang i Megafonen, en ideell ungdomsorganisation i Husby, Stockholm, som jobbar för att stärka ungdomars lokalpolitiska inflytande i Järvaområdet.

Vad är bra med organisationen?

– Det jag absolut älskar med Megafonen är att vi är unga vuxna som driver allt arbete, utan alltför ”vuxet” inflytande, det är oerhört stärkande.

Showit intresserar sig för många olika frågor men det gemensamma kan sägas vara att det handlar om makt och inflytande.

– Jag är intresserad av makt och inflytande. Rasism, ungdomar, hbt-frågor, Eritreas politiska situation, globala frågor. Det är en hel del men kort och gott: människan i besittande av makt.

Vart får du inspiration ifrån?

– Från den ”lilla” människans kamp för frihet och lika rättigheter för alla. Eritreas

självständighetskamp i dagsläget inspirerar mig dagligen, min uppföstran och uppväxt driver mig framåt och Megafonen motiverar och stärker mig. Det är en hel del, men allting behövs!

Vad är antirasistisk feminism för dig?

– Jag har ingen aning om vad den verkliga definitionen är, men jag har alltid känt att feminismen inte är enkel att relatera till för alla kvinnor, inte heller för mig. Kvinnor är olika och lever väldigt olika beroende på faktorer som ekonomi, bakgrunder, utbildning och det känns vid tillfällen som att den feministiska debatten inte tar hänsyn till det.

Möter du något motstånd?

– Ja, människor som inte tror på en eller tar en på allvar. Ett politiskt system som många gånger upprätthåller diskriminering och förtryck av människor, om än ”oavsiktligt”.

Vad kan man göra i sin vardag för att förändra?

– Om du upplever att du blir orättvist behandlad så är du nog inte den enda som känner så, säg ifrån, prata med människor som förstår dig.

Vad kan man göra i organisationer för att göra de bättre?

– Våga prata om rasism, våga prata om varför tjejer eller killar uteblir från verksamheterna. Våga erkänna att det finns ett problem och att ens sätt att arbeta många gånger kan upprätthålla dessa problem.

VI AVGÖR FRAMTIDEN!

REEM ELSAIDI. FÖDD 1993. AKTIV MED: INTERNATIONELLA KVINNOFÖRENINGEN I MALMÖ OCH I ELEVKÅREN SOM VICE ORDFÖRANDE

– Sitt inte hemma och tyck en massa saker, gå istället ut i samhället och berätta vad du tycker. Ingen kommer lyssna på oss om inte vi pratar högt, om inte vi låter oss bli hörda.

Reem Elsaïdi är aktiv i Internationella kvinnoföreningen i Malmö i projektet ”Räkna med oss” som har syftat till att få unga invandrarkvinnor att göra sin röst hörd i samhället. För Reem är det viktigt att organisera sig, för det är tillsammans med andra som man förstår att man har smarta idéer och att man kan använda dem för att förändra.

– I projektet fick vi en gång rita på gator, måla banderoller och hänga ut dom på gatan och fråga folk om vad dom tyckte. Vi gjorde radio och många lyssnare tog del av det vi hade att säga. Vi måste göra oss hörda genom att till exempel organisera konferenser och bjuda in politiker och tvinga dom lyssna på oss i flera timmar. Och inte bara politiker

utan även nära och kära för det är inte alltid jag och mina bekanta tycker samma sak heller. Vi gjorde en påverkanskonferens som jag är jättestolt över att jag har deltagit i, just eftersom vi hade politiker, elever och lärare där, även vänner, bekanta och föreningsaktiva. Dessutom fick vi prata om den frågan som vi tycker är viktigast, och jag pratade om kvinnors sexualitet och myten om mödomshinnan som idag heter slidkrans.

Att jobba med att informera om kvinnors sexualitet är en viktig del i arbetet för jämställdhet menar Reem.

– Vi kvinnor blir fortfarande förtryckta, vi har inte samma rättigheter som männen. Många gånger ifrågasätts kvinnors sexualitet men aldrig männens, varför? Eftersom de flesta partier passar alldeles utmärkt för de flesta männen i vårt samhälle så är jag väldigt stolt över att det finns feminister också, som feminist måste man tänka på

både män och kvinnor tycker jag, men sätta kvinnor i fokus eftersom det fortfarande fattas många rättigheter för oss.

Vad möter du för motstånd? Hur bemöter du det?

– Ett hinder är att jag kommer från en kultur som inte är så öppen. Ibland känns det som att mitt folk tycker att jag är väldigt konstig eftersom jag till exempel satsar på jämställdhet, för många tror helt enkelt inte på jämställdhet. Mina föräldrar ställer upp och hjälper mig mycket, ser till så att jag kan göra det jag vill få gjort, men ändå finns det vissa ämnen som de tycker att jag är för ung för att prata om fastän

dom är väldigt viktiga för mig. Till exempel sex, homosexualitet och annat.

– Jag möter också motstånd på mitt jobb där jag är yngst. De tror att jag förstår mindre för att jag är ung. Ibland möter jag motstånd från lärare som sätter stopp för saker vi vill göra för att de själva inte tror på dem. De vill inte lägga tid på aktiviteter fast vi tror att det skulle vara en aktivitet som skulle ge oss väldigt mycket. I projektet hade vi en konferens och blev lovade att hela skolan skulle komma på den. Lärarna låtsades som att de tyckte det var jätteviktigt och de lovade att det skulle vara obligatoriskt att gå på den. Men eleverna försvann efter en timme.

Reem berättar också att skolan inte alltid är så hjälpsam som den skulle kunna vara i att få unga tjejer engagerade i föreningslivet.

– Jag fick reda på att två tjejer som var med i vårt projekt, och som man kan säga var nya i Sverige, de hade varit här i kanske två år, kommit med i projektet för att rektorn hade tipsat dem om det för att de hade det svårt i skolan. Men, varför tipsade rektorn inte hela klassen om projektet? Det hade varit bra om

dessas tjejers klasskamrater också hade blivit en del av projektet. Rektorn hade tipsat just de här tjejerna för att de blev mobbade av ett par killar i skolan, men det är många som blir mobbade! Alla projekt borde spridas och nå till alla, hade inte min projektledare besökt min skola hade jag aldrig lyckats utvecklas så mycket som jag har gjort. Nu kan jag prata om saker inför folk som jag inte kunde förut. Jag trodde att man inte fick prata om vissa saker, men nu gör jag det. Man måste berätta för unga att dessa grupper finns för alla, vi alla måste våga påverka och tycka till.

Reem tycker att sådana här projekt ofta får alldeles för lite resurser.

– Felet är att vi har så mycket att säga och mycket att arbeta med men vi har tyvärr bara ett år på oss och jag tycker det är alldeles för kort tid. Det är nu vi har börjat lära känna varandra.

Vad kan man göra för att motverka rasism? Har du exempel på en metod, eller strategi som fungerat bra?

– Rasism är okunskap, man ska utbilda de som är rasistiska. Jag har själv blivit utsatt för ra-

sism på grund av att jag är invandrare och jag anses vara mindre värd eftersom jag har svart hår och mörka ögon. Vi har ett problem som är väldigt viktigt och det är att vi måste få alla ungdomar att vara aktiva i de frågor som berör dem.

Reem tror att det är bra om ungdomar som själva varit aktiva i projekt kan gå ut och berätta om det på skolor för andra ungdomar.

– Om det kommer vuxna så tror många att de överdriver, att de bara kommer och säger bra saker för att de vill få dit ungdomar. Men om ungdomar som själva varit med och som fått ut något av det kommer och berättar så ser man att det faktiskt går att göra saker.

Reem vill uppmana alla att hjälpa de man känner att komma i kontakt med föreningslivet, för det är roligt och ger mycket nytta.

– Jag tror på att vi ungdomar själva tar initiativ och berättar om vad vi är med i för projekt för vänner och försöker få med dem. Vi är de enda som kan avgöra den här planetens och det här samhällets framtid!

ATT MOBILISERA MASSORNA

FELICIA MARGINEANU. FÖDD 1993. AKTIV MED: DANSAR, FOTOGRAFERAR, ORDNAR MANIFESTATIONER.

Dagen efter valet 2010 demonstrerade 10 000 personer mot rasism på Sergels torg i Stockholm. Det var Felicia Margineanu som låg bakom demonstrationen. Hon har inte varit aktiv i någon organisation tidigare, men på mindre än ett dygn lyckades hon få tusentals personer att samlas på Sergels torg under en gemensam sak. Hur var det möjligt?

– Jag följde valvakan och var chockad över att Sverigedemokraterna kom in i riksdagen. Jag var nyfiken på hur folk tänkte så jag gick in på Facebook. Det fanns så många ilskna kommentarer. Alla klagade men ingen verkade göra något. Jag startade en ”event” för att visa att vi inte tolererar rasism. Vi var 400 personer efter bara en timme och 5000 efter några timmar.

Nästa morgon gick Felicia till polishuset och sa att det skulle vara demonstration – med eller utan tillstånd. De fick tillstånd. Demonstrationen fick snabbt mycket uppmärksamhet:

– Norsk radio ringde direkt efter och det fortsatte ringa non-stop under tre dagar. Jag blev inbjuden till TV4 och SVT Nyhetsmorgon och fick samtal från hela världen. Jag fick 5112-priset och blev inbjuden till riksdagen. Jag har också blivit inbjuden till Bryssel för att prata om sociala medier. Jag blir kontaktad för intervjuer fortfarande. Jag vill gärna ta ett ansvar genom till exempel att hålla föreläsningar på skolor för barn och ungdomar.

Hur bemöter du motstånd? Vad möter du för motstånd?

– Jag mötte motstånd när jag fick uppmärksamhet i media. Jag fick rasistiska kommentarer och folk som ifrågasatte vem jag är och vad jag gör. Någon letade fram bilder på mig och min familj och la ut dem på Flashback. En del av kommentarerna var grova och jag kände mig hotad. Jag ringde polisen och fick tips att plocka bort kontaktuppgifter på Hitta. Det lugnade

ned sig efter någon månad. Jag försöker att inte låta det komma åt mig. Jag tänker att det är på internet och feiga människor som inte skulle våga komma fram till mig om de såg mig på stan. Jag är en väldigt positiv människa och tycker att det är viktigt att man inte backar från det man tycker och känner. Jag möter gärna motstånd genom att lyssna och prata.

Felicia tror att människor vill lära sig när det är roligt och intressant och att organisationer borde använda sig mer av kreativitet när de vill få fler engagerade. Hon tycker att organisationer borde

samarbeta mer och ordna öppna aktiviteter.

– Många ungdomar känner inte för att gå med i någon organisation. Det blir ofta så mycket information och man tappar bort vilka det är som man vill nå ut till. Man borde göra mer aktiviteter, använda sig av kreativiteten. Men ändå få in det viktiga budskap man vill få fram som organisation.

Demonstrationen efter valdagen var inte första gången som Felicia mobiliserade många människor. Tidigare under sommaren organiserade hon en dansaktion på Sergels torg där flera kom och dansade till låten ”Waka Waka (This Time for Africa)” som från början var den officiella låten för fotbolls-VM i Sydafrika. När låten lånades ut till en global kampanj med målet att alla barn i världen ska få gå i skolan, började människor världen över spela in sina egna versioner av den för att visa sitt stöd för kampanjen. Felicia samlade människor på Sergels torg som tillsammans övade in dansen till låten som sedan lades ut på youtube.

– Jag tror mycket på just det kreativa, konsten. Dans, musik, foto, konst, det är något vi alla

kan identifiera oss med oavsett kön, bakgrund, ålder, religion osv.

När man pratar om att mobilisera många människor, tror Felicia också att det har stor betydelse att göra ett event som är på rätt tid och rätt plats:

– Jag gjorde mina två event och de blev lyckade för att jag tog hänsyn till vad som skedde i världen och vad det var som var aktuellt just då. Det här med valet var något som många, många människor kände för och det blev ett väldigt känsligt läge att göra något.

“TO EXIST IS TO RESIST”

IFRAH HASSAN. FÖDD 1986. AKTIV MED: SVENSKA MUSLIMER FÖR FRED OCH RÄTTVISA (SMFR). FÖREBILD: MORMOR KHABUL DAHIR

Ifrahs engagemang har stort fokus på frågor som rör mänskliga rättigheter. Hon har bland annat varit aktiv i Amnesty och sitter nu som styrelseledamot för Svenska Muslimer för Fred och Rättvisa där hon också är ordförande i MR-utskottet. En bra sak med SMFR är att de lockar många unga till sina aktiviteter och växer fort. Det tror Ifrah delvis är tack vare att styrelseledamöterna är unga.

– 80-talisterna har fått en stämpel som bortskämda och egoistiska men vi tänker brett och sammanhängande. Världen är inte främmande för oss.

För att arbetet i en organisation ska fungera bra tycker Ifrah det är viktigt med självdistans, humor och feedback. Och att man är ödmjuk inför syftet med ens engagemang. Eftersom det inte lönar sig ekonomiskt drivs man alltså av andra saker.

– Självansvar är viktigt. Om något inte är bra i organisationen,

ja då kanske det är där du kommer in. Tänk på att i en organisation jobbar du lika mycket med dig själv som med andra. Var ärlig och ge varandra feedback innan det blir groll. Och kom ihåg att skilja på sak och person.

Ingen organisation är perfekt framhåller Ifrah. Men man kan hitta en som ligger nära det man står för och driva sina frågor där.

– Man kan inte förvänta sig en färdig tallrik. Tänk efter vad du vill göra och vad du kan göra. Med god självkännet är det större chans att man kan åstadkomma konkreta och hållbara resultat. Det är nog bäst för ens hälsa också.

Ifrah inspireras av personer som har viktiga roller men inte får beröm för det och personer som inte har det lätt men som ändå orkar kämpa vidare utan att få guldstjärna någonstans, till exempel ensamkommande flyktingbarn och ensamstående mammor.

När det kommer till motstånd så pekar Ifrah på att man kan göra motstånd genom att ta plats som sig själv.

– Att ta på mig slöja är motstånd varje dag. Jag inspireras väldigt mycket av en frälsning jag hörde i Palestina. ”To exist is to resist.” Okej, demonstrationer, debattartiklar och liknande är viktiga, men det är i vardagen man gör mest motstånd. Var den förändring du själv vill se!

FÖR KUNSKAPEN VIDARE

SANDRA IONESCU. FÖDD 1993. AKTIV MED: INTERNATIONELLA KVINNOFÖRENINGEN I MALMÖ, PROJEKTET ”RÄKNA MED OSS”.

Om man är en organisation som vill bekämpa förtryck mot kvinnor eller rasism, så ska man ge sig ut till skolor och utbilda både lärare och elever, tycker Sandra Ionescu.

– Jag tycker att man borde införa en obligatorisk temadag i alla skolor i hela Sverige där man bearbetar temat rasism. Rasism är inte bara om olika hudfärger utan också om ens ekonomiska situation.

Sandra har uppmärksammat hur ekonomiska skillnader blir väldigt tydlig i segregationen i staden.

– I Malmö finns rasism och staden är segregerad. Man ser tydligt hur stora klyftorna är om man bara jämför Limhamn och Rosengård.

En gång organiserade hon tillsammans med Herrgårdens kvinnoförening, en förening för kvinnor boende i Rosengård, en barn- och ungdomsdag på bo01, ett bostadsområde i Västra Hamnen i Malmö. De ville att barn

och ungdomar tillsammans med politiker skulle diskutera frågor angående demokrati i samhället. Förutom seminariet, bjöd de på fika och hade olika aktiviteter som fotboll och brännboll. Det är viktigt att göra roliga saker och ta hand om varandra i en organisation, menar Sandra. Det som fick henne att stanna kvar i projektet ”Räkna med oss” var gemenskapen som skapades när de arbetade mot ett gemensamt mål.

– Det som fick mig att vara närvarande vid varje möte var familjekänslan vi hade skapat. Drivkraften i projektet var att vi ville uppnå något, vi ville se en förändring och det har vi lyckats med.

Sandras möte med politiker har varit både positivt och negativt. En gång försökte hon få svar på varför det fortfarande finns löneskillnader på grund av kön.

– Varför får män högre lön än kvinnor? Ett svar jag fick från en

politiker var: ”kvinnor kommer någon gång att föda barn och då tar de ledigt” Jag blev väldigt frustrerad över svaret jag fick.

Sandra tror på förändring genom organisering och vardagsengagemang:

– Det är väldigt svårt att ändra en hel världs tankesätt. Människor har haft dessa tankesätt i generationer. Var medlem och aktiv i organisationer. Då förändrar man sig själv samtidigt som man byter kunskaper och lär sig mycket av varandra. Det kan bidra till att man för över kunskapen till familjemedlemmar, vänner med mera och de i sin tur till andra. På detta sätt kommer världen att förändras.

STÄLL FRÅGAN SOM KÄNNES

ANDRÉA THIBAUT. FÖDD 1988. AKTIV MED: AIN'T I A WOMAN, GÖTEBORGS RÄTTIGHETSCENTER, EFFEKT, BOKKAFÉ VULGO.

Första gången Andréa hörde talas om kampanjen Ain't I a woman var när en tjej på hennes fotbolls-
träning hade tagit med sig affischer för kampanjen som hon frågade om Andréa ville sätta upp. Kampanjen jobbar för att papperslösa kvinnor ska ha rätt till skydd mot våld. Man ska kunna få skydd på kvinnojourer och man ska kunna anmäla våldtäkt och misshandel till polisen utan att riskera att bli utvisad för att man inte har uppehållstillstånd i Sverige. Om man söker asyl i Sverige ska bedömningen om man ska få stanna här genomsyras av ett genusperspektiv. Det var strategiskt att kampanjen lanserades den 8 mars 2010, på internationella kvinnodagen.

– Vi ville lansera kampanjen som en feministisk fråga och inte bara en asylfråga. Vi ville visa att det här är också en kvinnofråga, menar Andréa.

En av de första sakerna man gjorde i kampanjen var att organisera ett riksmöte där man bjöd

in alla politiker och organisationer som ställt sig bakom, men även experter på ämnet.

– Vi ville sätta press på politiker som ställt sig bakom kampanjen. Det är lätt för dem att tänka att ”det här låter bra” men sen måste man ändå ligga på dem för att se vad de gör och om de faktiskt jobbar med frågan.

Kampanjen började ganska snart arbeta med en motion med vänsterpartiet i Göteborgs kommun som gick igenom i kommunfullmäktige en vecka före 8 mars, ett år efter att kampanjen startades. Beslutet innebar att papperslösa kvinnor har rätt till skydd på kvinnojourerna i Göteborg. Efter den framgången var kampanjen tvungen att omorganisera sig, menar Andréa.

– Vi hamnade i något slags utbildningsstadie. I början av kampanjen såg vi vikten av att ta varje tillfälle som gavs att synas och höras, men nu har vi råd att se över de förfrågningar som

kommer mer noggrant och vad de har för betydelse för våra mål och krav. Vi har ombildat gamla arbetsgrupper till nya allt eftersom kampanjen växt och förändrats. Nu har vi en ”myndighetsgrupp” som följer upp vad som händer med beslutet i Göteborg. Vi har även en utbildningsgrupp som jobbar mot utbildningar inom yrken som sedan kommer komma i kontakt med papperslösa, exempelvis jurister och socionomer. Den tredje gruppen fortsätter jobba med att påverka politiker.

Förutom att anpassa inriktningen på arbetet, har kampanjen även förändrat hur man arbetar internt, vem som gör vad.

– Vi hade även en kunskapsutjämningsdag. Förut så var det bara vissa som åkte och föreläste men nu gör alla det. Innan hade vi en grupp som gjorde pins, nu gör vi det ihop.

Vad möter du för motstånd?

– När en jobbar med frågor som rör asyl och i synnerhet ur kvinnors perspektiv så möter en ofta motstånd från andra feminister som inte haft ett antirasistiskt perspektiv och hävdar att det inte varit en fråga för kvinnokampen. Ett exempel på det var när kampanjen det här året ville att 8 mars i Göteborg skulle ha temat ”feminism utan gränser”. Det finns en kommitté för 8 mars i Göteborg dit vi gick med våra idéer och förslag och blev mötta av hårt motstånd med flera härskartekniker när vi ville väcka frågan om papperslösa kvinnor. De sa saker som att temat och programmet måste vara till för alla vanliga människor, som om papperslösa kvinnor inte var det. Vanliga människor?

– Det var deras ord, inte våra. De pratade om vanliga människor. Det var lite svårt att fatta vilka de menade. Vi kände inte riktigt ett ”vi” med dem eftersom det var äldre vita medelklasstan-

ter som satt på ganska höga positioner. Det slutade med en kompromiss av teman. Vi fick vår talare på Götaplatsen och anordnade en paneldebatt på vårt tema för ett fullsatt folkets hus.

Hur gjorde ni för att orka fortsätta och genomdriva era krav?

– Vi bestämde att inte vara mindre än två på de där mötena. Då missar vi hellre ett möte. Det är viktigt att backa upp varandra, vi går aldrig mindre än två på möten med andra grupper.

Vad kan man göra i sin vardag för att förändra?

– Ifrågasätta hela tiden. Att ställa den där frågan som sam-

tidigt känns i magen att den inte kommer tas emot väl men att göra det ändå är motståndspraktik i vardagen. Personer som vågar vara osolidariska mot rörelsen de befinner sig i, som kritiserar de orättvisor de ser i den egna gruppen, de inspirerar mig.

“Antirasism handlar om att bekämpa en global rasistisk världsordning som går ut på vit överhöghet och därmed icke-vit underlägsenhet. Antirasistisk feminism handlar därför om att förstå könsmaktsordningen utifrån ett antirasistiskt perspektiv där vita privilegier och vit överhöghet ifrågasätts och bekämpas. Med dagens rasistiska strukturer måste icke-vita människor organisera sig separtistiskt för att vara antirasistiska. Vita kvinnor har organiserat sig separatistiskt för att bekämpa patriarkatet. På liknande sätt måste vi göra för att bekämpa rasism. Att som svart organisera sig med vita eller icke svarta antirasister blir svårt eftersom mycket energi måste läggas på att motarbeta rasism i gruppen. Vita människor måste organisera sig i egna grupper för att bekämpa vithet inifrån.”

/MARIAM CARLSSON KANYAMA. Aktiv i föreningen Jämlikhet för afrosvenskar och Afrosvenskarnas riksförbund

“Another world is not only possible, she is on her way.
On a quiet day, I can hear her breathing.” **/ARUNDHATI ROY**

“Våra mest expansiva och inkluderande feministiska visioner måste uppmärksamma gränser för att kunna överstiga dem.” **/CHANDRA TALPADE MOHANTY**

“Somos como la paja de páramo que se arranca y vuelve a crecer... y de paja de páramo sembraremos el mundo”
/DOLORES CACUANGO

“If you're in a coalition and you're comfortable, you know it's not a broad enough coalition.” **/BERNICE JOHNSON REAGON**

“What is brown and female in me (is that Indian?) has been my Salvadora in the worst of times. This she-knowing in me, that darkness, has been my deepest prayer. A prayer against cruelties small and great. I do not speak of identity politics here. I speak of a living knowledge of otherness that inspires compassionate action.”
/CHERRIE MORAGA

“We should NOT compromise. We are used to give up too easily. But we need a cause to die for! Then we will survive.”
/NAWAL EL SAADAWI

“You’re either part of the solution or part of the problem”
/ANGELA DAVIS

VAD ÄR MEST ANGELÄGET JUST NU I ANTIRASISTISKT FEMINISTISKT ARBETE?

Att göra motstånd mot att utnyttjas i upprätthållandet av en rasistisk ordning som skapar våld och uteslutning av människor och "kulturer" som utpekats som "ojämställda". Och att inte låta en rasistisk världsbild invagga oss i en mycket skadlig syn om att vi har uppnått jämställdhet mellan könen här. Vi är långt därifrån och militariseringen av vårt samhälle skapar en enorm backlash i den här frågan, kvinnliga soldater eller ej.

EDDA MANGA. Idéhistoriker.

Det om är mest viktigt för mig just nu i antirasistiskt feministiskt arbete är att hålla ihop och samla alla krafter från antirasistiska och feministiska grupper så att vi kan vända den ohållbara och fascistiska politiska riktningen som sprider sig i Europa och i världen. På lokalnivå är jag angelägen att möta så många grupper som möjligt i Göteborg och delta i aktioner som är till för att krossa det förtryckande systemet i vår nära miljö.

WILO ABDULLE OSMAN. Styrelseledamot Feministiskt initiativ samt grundare och ordförande för Africanroots

Klyftorna i vårt samhälle ökar och de socialt utsatta blir alltmer utsatta och utanför. Ex-emplen är många – den växande skuggekonomin där papperslösa arbetar för ockerlöner på 15 kronor i timmen, att i dagens Sverige är det föräldrarnas socioekonomiska bakgrund och elevens etniska bakgrund och kön som i första hand avgör om eleven går ut grundskolan med godkända betyg. Det viktigaste arbetet idag är med dessa gruppers grundläggande rättigheter som trygghet, boende, hälsa, arbete m.m.

VIKTORIJA KALONAITYTE. Universitetslektor.

Det mest angelägna just nu är den fördärvade flyktingpolitiken i Sverige och hela Europa. Att synliggöra det allvarliga som sker med människor och mobilisera mot den inhumana behandlingen av flyktingar runt om vid Europas gränser och innanför de allt högre mura-
rna. **TRIFA SHAKELY.** Chefredaktör för Bang.

Det som är mest angeläget just nu i det antirasistiska feministiska arbetet är att stärka kvinnors organisering och att sprida kunskap som medvetandegör kvinnor om olika maktstrukturer som fräntar dem deras energi och begränsar deras handlingsutrymme att göra sin röst hörd. Framförallt måste det antirasistiska feministiska arbetet inrikta sig på att skapa plattformar för trygga samtal där kvinnors olika positioner kan artikuleras och respekteras. Det gäller också att förmedla kunskapen om att feminismen är till för alla och att sexistiska och rasistiska maktstrukturer går hand i hand. Man kan inte kalla sig en antirasist om man samtidigt inte bekämpar sexistiska maktstrukturer.

VICTORIA KAWESA. Doktorand i Genusvetenskap.

Jag tror att det viktigaste nu som alltid är att synliggöra den diskriminering och den mak-
tobalans som finns i samhället. Jag blir trött och alltid lite uppgiven varje gång jag hör att "invandrarkvinnans" problem ligger i att hon inte kan de svenska kulturkoder och inte talar tillräckligt bra svenska. I bland får jag höra att hon väljer att bara umgås med sina landsmän. Jag är nog rätt typisk egentligen: Jag kan kulturkoderna ganska väl, men vill kunna ifrågasätta dem. Jag kan skriva och tala svenska bättre än genomsnittssvensken, ändå får jag känslan att den svenska jag använder duger inte fullt ut. Jag umgås aldrig med landsmän, däremot umgås jag gärna med andra som delar mina upplevelser av hur det är att bo i Sverige. Det brukar vara andra invandrade kvinnor. **ZAKIA KHAN.** Initiativtagare och grundare till Interfem.

Bland det mest angelägna att arbeta med just nu är:

1) Den ökade nationalismen och SD i riksdagen; det är viktigt att prata om vad nationa-
lism gör med kvinnor – både invandrade kvinnor och infödda – eftersom den ställer krav på kvinnor och deras kroppar att producera "renrasig" avkomma.

2) Fattigdomen; ensamstående invandrade kvinnor är de fattigaste i Sverige och Europa. Här blir det så tydligt att rasism, könsmakt och klassamhälle samverkar. Det handlar om mödrar som inte har råd att förse sina barn med mat och kläder. Det är en oerhört angelä-
gen fråga att ta tag i.

3) Nedmontering av välfärden; en statlig, generös välfärd tjänar alla kvinnor på. Ned-
skärningar i denna betyder att kvinnor ägnar obetalt arbete åt att ta hand om barn och gamla. Kvinnors frigörelse går genom att inte vara ekonomiskt beroende och för att kunna arbeta för att ha en inkomst måste det offentliga erbjuda vård och omsorg av hög kvalitet. Om den service som erbjuds inte är tillräckligt bra – säg att barngrupperna är för stora på dagis till exempel - kommer alternativet att vara hemma med vårdnadsbidrag locka.

DEVIRIM MAVI. Chefredaktör för tidskriften Arena.

HÄLSNING TILL DE SOM LÄSER DEN HÄR BOKEN

Tro på det du gör, det kanske tar tid men du kan förändra, du kan hjälpa till att neutralisera orättvisor i samhället. Sök och hitta andra feminister och antirasister i din närhet, tillsammans kan ni utveckla ett mer rättvist samhälle, men var uppmärksam, agera inte ensam, skapa allianser – det hjälper att övervinna hinder som kan finnas på vägen. Tänk alltid på att du behövs, utan dig sker inga förändringar. **MIRTHA OSORIO.** En av grundarna till Interfem.

Det är tufft att vara feminist. Men livet skulle vara tuffare/tråkigare/enformigare om jag/vi inte var det. Som feminist mår man bra av att göra motstånd, i kampen mot patriarkatet, kapitalism, sexism, homofobi och rasism (och mycket mer). Man får vänner för hela livet, blir ofta förälskad och lär sig att se sig själv och andra kvinnor med kärlek och respekt. Att vara feminist är ett spännande sätt av ta sig rätten att tillsammans med andra kämpa och njuta av livets alla sidor. **DIANA MULINARI.** Lärare och forskare.

Jag vill tipsa er att starta en feministisk blogg. I bloggvärlden finns en icke-hierarkisk struktur som passar den feministiska kampen. Det är ett bra sätt att skriva av sig, se till att gammelmmedia inte får sista ordet och också ett sätt att knyta kontakter med andra feminister. Alla kan skriva, en kan också fotografera, filma och rita och lägga upp sitt alster på sin egen blogg utan att behöva fråga någon redaktör om lov. Jag skulle också vilja säga att ni är så bra och att vi är så många, feminister har roligare!

ROYA HAKIMNIA. Bloggar på <http://royamatilda.wordpress.com>

Jag är tacksam till, samtidigt som jag beundrar unga feminister som vågar! Vågar se och dissekera de svåra relationer mellan olika maktstrukturer; vågar utmana dessa maktstrukturer; och inte nog med det, vågar uppmana tidigare generationer av feminister som ibland vägrat att acceptera uppmaningen och envisats med att stanna kvar i pseudo-kamper, fast nu från betydligt mer bekväma samhällspositioner än när det var deras (vår) tur att vara unga feminister. Om vi idag skulle ropa att vi måste höja våra röster... så måste det vara från ett "vi" som inkluderar i stället för att exkludera. Tappa inte modet! En annan värld är möjlig!

IRENE MOLINA. Forskare och f.d. ordförande för Antirasistiska Akademien.

1) Välj dina strider

Det är svårt att sitta tyst eller svälja ett svar på tal när man vet att man har rätt, och självklart skall du inte ta skit. Men ibland måste du tillåta dig att tänka på din överlevnad. Välj dina strider, välj dina diskussioner och debatter. Ibland kan du vinna mer i längden om du känner av stämningen, jargongen, organisationen lite innan du tar de skarpaste diskussionerna. Minröja innan du åker in med full kraft i området så att säga.

2) Visualisera dina hinder

Mina hinder i det militära är oftast fysiska till skillnad från i det civila där motståndet jag möter är iklätt roller som syokonsulenter och lärare eller bekanta. Men att överkomma hinder, det motstånd du möter, är trots allt ganska likt att ta sig över den där höga väggen på hinderbanan. Det handlar om att förekomma hindret och förstå vad det kommer att kräva av en för att ta sig förbi. Och misslyckas du, förbered dig bättre och försök igen.

3) Vet inte din plats

Det finns personer som kommer att provoceras över ditt beslut, och över det du lyckas åstadkomma. Dels kan det vara syokonsulenter – som tycker att din plats är på ett visst gymnasium eller ett visst program och förbereder dig inför en [o]viss framtid. Eller dina nya arbetskamrater som anser att du tar för mycket utrymme (från dem). Det handlar inte om att vara respektlös utan om att respektera sitt eget värde. Ta plats!

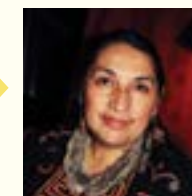
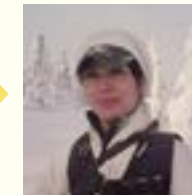
4) Nätverka

Att skapa ett personligt nätverk är idag superviktigt, många arbeten fås genom kontakter och även studierna blir så mycket enklare om du känner någon som läst flera år på universitetet och kan hjälpa dig igenom den första tiden då allt är ovant. Låt inte oerfarenhet avskräcka, det finns alltid någon som har någon liknande erfarenhet, nyttja detta.

PALOMA N. BLANCO. Taktiskt-operativ officersaspirant och antirasistisk feminist.

Jag skulle ha önskat ha en sådan här handbok i mina händer när jag kom till Sverige för 34 år sedan och började arbeta inom solidaritetsrörelsen samt Grupp 8 och försörjde mig som städerska. Och även senare när jag som metallarbetare blev fackligt aktiv och aktiv i ett politiskt parti. Då hade jag inte känt mig så ensam. Jag hoppas att handboken skall inspirera unga tjejer att gå ihop, synliggöra obehaget man möter i samhället och i de organisationer man är aktiv i, våga vara uppkäftig och berätta för varandra sånt som ni upplever som förtryckande. Sätt ord på dessa känslor och analysera dessa händelser i förhållande till de stora förtrycksmekanismerna lokalt och globalt. Var även beredda på att då och då få stryk, men res er upp och fortsatt kämpa! Alla typer av förtryck har från början mött mycket motstånd och varit svåra att sätta ord på men så småningom har man klarat av att benämna den, analysera och därmed bekämpa förtryckets olika och växlande former.

CARMEN BLANCO VALER. Livstidsaktivist inom den globala rättviserörelsen.

DU KAN...

Att samhället ser ut som det gör är ett resultat av vad många människor gjort (och inte gjort) under lång tid. Det betyder att det är vi som skapar den värld vi lever i och att den alltid är föränderlig. Här följer tips på konkreta saker du kan göra för att förändra.

PÅ MÖTET

Ta en paus på medlemsmötena för att lära er av varandra och diskutera mer ideologiska frågor. Om det är något ni skulle vilja veta mer av men inte själva har kunskap om kan ni bjuda in någon som kan prata en stund och sedan ha en öppen diskussion.

Föreslå utbildningsträffar. Se till att det regelbundet finns utbildningsträffar för alla organisationens medlemmar och styrelse där det diskuteras antirasism och feminism. Det är då viktigt att ha ett bra diskussionsunderlag, för att få det kan ni bjuda in en föreläsare/workshopledare, läsa korta texter eller se en film som samtalen får kretsas kring. Genom att förankra kunskapen hos fler gör du dig själv en tjänst eftersom du förhoppningsvis får lättare att nå fram med det du vill ha sagt nästa gång du vill snacka om makt eller diskriminering. Se till att inte vara den enda som alltid tar upp det här till diskussion och fixar allt. Kräv att hela organisationen är engagerad.

Ge alla en ordlista med de uttryck och begrepp som du vill kunna använda i det politiska arbetet. På så sätt kan du höja ribban för samtalen som förs samtidigt som det ger andra goda förutsättningar att förstå vad du pratar om.

Föreslå en runda. Det vill säga att ni på era möten ska låta frågan gå laget runt ibland istället för att den som vill prata begär ordet. På så sätt får ni höra fler synpunkter än de ni redan hört.

INOM ORGANISATIONEN

Bjuda in din förening till en annan förenings möte och be att få presentera er verksamhet. Det är ett bra sätt att skapa allianser och samarbeten. Du kan såklart också göra tvärtom, alltså bjuda in en representant från en annan förening till din.

Ta reda på saker genom att fråga andra. Det finns massor med föreningar och människor som har kunskap om olika saker. Ta hjälp av varandra, vi behöver inte uppfinna hjulet på nytt hela tiden.

Följ upp de medlemmar som lämnat organisationen eller förtroendeuppdrag och göra orsakerna till deras avgång synliga.

Göra en åtgärdsplan mot rasism och diskriminering. Såhär kan du gå tillväga:

1. Kartläggning/analys – ta reda på läget
2. Konkret åtgärd – vad ska göras, hur ska det göras, när och av vem?
3. Mätbar målsättning – vilket mål ska åtgärderna leda till?
4. Utvärdering – fungerade planen, var målsättningen rimlig, var åtgärderna de riktiga? Eller varför fungerade det inte? Vad är kvar att göra?

OM DU KÄNNER DIG ENSAM

Be dina vänner följa med på ett möte. De behöver inte säga något, bara att de är där kan kännas tryggt. Det kan också vara bra för att de då kan prata med dig efteråt om hur mötet upplevdes. Var det bra eller dålig stämning? Hände något konstigt? Saker som du kanske redan är van vid och därför inte ser kan uppfattas av de som ser det för första gången.

Försöka rekrytera andra personer med liknande erfarenheter som du. Ta en fika innan och berätta om situationen. Be dem följa med på ett möte.

Ta stöd av andra när du vill få igenom ett förslag. Har du en motion till årsmötet som du tycker är viktig att diskutera och bifalla kan du fråga andra medlemmar som du har förtroende för om de vill skriva under. Försök i så fall också få de att komma på årsmötet och backa upp dig i diskussionen. Det är även bra att försöka förankra frågan hos så många andra som möjligt, prata i pausen om din motion, förklara vad det är du vill och bemöt reaktionerna.

Träffa andra antirasistiska feminister – i demonstrationer, på festivaler, seminarier och andra aktiviteter för att lära lära känna nya människor och bli stärkt av att ni är många.

MED DINA VÄNNER

Starta en studiecirkel på ett tema som ni tycker är intressant. Ni kan se på filmer, prata om böcker, träna självförsvar eller skapa något. Poängen är att ni träffas för att lära er av varandra. Kolla med ett studieförbund nära dig (t.ex. ABF eller Sensus) om ni kan få ekonomiskt stöd eller annan hjälp med det ni vill göra.

Anordna seminarier. Leta reda på någon intressant människas mailadress och fråga om den vill komma och föreläsa en stund. Sen kan ni diskutera fritt.

Sprida information på olika sätt. Genom flygblad, utställningar, affischer, klistermärken, möten, namninsamlingar, m.m. Här kan du skapa en namninsamling på nätet: www.namninsamling.com

Starta en egen förening eller aktionsgrupp om alla andra känns jobbiga.

NÄR DU ÄR FÖRBANNAD

Skriva en insändare eller debattartikel och skicka den till en tidning. Om den inte blir publicerad i tidningen kan du alltid vända dig till en bloggare som många läser och fråga om du får publicera den där.

Skriva ett mail till den som gjort dig arg. På internet kan du googla efter nästan vilken mailadress som helst. Våga maila folk du inte känner! Krönikörer, ledarskribenter, politiker eller andra makthavare som du tycker är helt kassa eller underbara, maila dem och säg sakligt vad du tycker.

Gå ihop! Prata med någon eller några som du känner förtroende för och gör upp en plan för hur ni ska förändra det ni är förbannade på. Skapa allianser så att ni kan backa upp varandra när det behövs. Det är guld värt att vara flera när man för fram kritik, för då blir det tydligt att det inte handlar om att just du är ”överkänslig”.

Göra en lista med saker som du tycker är jobbiga istället för att ignorera dem. Skriv ner allt du kan komma på, både små och stora grejer. Försök sen skriva ner idéer om hur du skulle kunna göra för att få slut på det. Använd fantasin! Allt kanske inte går att förverkliga men genom att få ner allt på papper blir du mer medveten om din situation. Försök gärna använda någon av lösningarna nästa gång du råkar ut för något jobbigt.

PÅ KONGRESSEN/ÅRSMÖTET

Dela upp argumenten. Om du känner dig nervös inför att gå upp och argumentera för ditt förslag inför en massa människor på till exempel en kongress kan det vara bra att göra en lista med olika argument för ditt förslag. Dela upp argumenten mellan alla som tänkt vara med och backa upp förslaget. Ni kan också bestämma i vilken ordning ni ska gå upp i förväg, så undviker ni nervositeten av att inte veta om någon kommer hinna gå upp. Om alla tvekar och vägrar gå upp först kan det hända att kongressen går vidare utan att ni hunnit säga det ni vill få sagt.

NÄR DU KÄNNER DIG KREATIV

Göra egna affischer att sätta upp på stan eller i ditt bostadsområde.

Göra schabloner att spraya eller göra tygtryck med.

Beställa klistermärken som du kan klistra fast på lyktstolpar.

Blogga själv eller ihop med kompisar.

Komponera låtar som du lägger upp på youtube.

Klipp ihop en film och lägg upp på youtube eller vimeo.

METODER OCH ÅTGÄRDER

Oftast räcker det med en magkänsla för att veta att något är fel. Den spontana ilskan över att bli orättvist behandlad, tystad eller ignorerad kan räcka för att organisera någon form av motstånd eller diskussion som syftar till att göra något åt saken. Men vill man få med flera kan det vara bra att undersöka om det finns andra som upplevt samma sak, eller undersöka närmare hur orättvisorna tar sig uttryck i organisationen. Det kan också vara bra med ”bevis” ifall det finns folk som inte tror på din magkänsla. På de följande sidorna ger vi förslag på metoder som du kan använda då. De sista sidorna tillägnar vi sådant som inspirerat oss, gett oss styrka, kunskap och verktyg att förändra. Det är böcker, artiklar, filmer och annat kan ligga till underlag för studiecirklar eller liknande.

UNDERSÖK: HUR ÄR ORGANISATIONEN?

Allt förändringsarbete börjar med att man tar reda på hur utgångsläget ser ut. Utan att ta reda på vad problemen är blir det svårt att veta vad man ska göra åt saken. Gör därför kartläggningar över organisationens verksamheter för att få fram fakta. Att kartlägga kan låta stort men det handlar i praktiken om att börja titta, leta, mäta och räkna. Genom att göra det får ni god koll på hur läget ser ut och kan därefter formulera åtgärder för förändring.

- Vem eller vilka bestämmer över dagordningen när ni har möten?
- Mät talartiden. Vilka pratar mest och längst på möten? Vilka avbryter? Vilka blir avbrutna?
- Förekommer härskartekniker? Vilka är det som utövar makt över vilka?
- Finns det några gemensamma nämnare för vilka som har de högsta maktpositionerna i organisationen? (Är till exempel alla i styrelsen vita medelålders män?)
- Hur ser möjligheterna att agera ut för olika personer eller grupper? Får alla lika mycket stöd att förverkliga sina idéer och förslag?
- Räkna pengarna. Vilka är det som får mest pengar och resurser för att genomföra sina idéer? Vilka får minst?
- Vilka får oftast positiv feedback på det de gör?
- Vilka möjligheter har olika människor att nå maktpositioner och utvecklas inom organisationen? Om det finns en obalans i vilka som finns representerade: Vad beror det på, vilka hinder finns det? Vad kan valberedningen göra? Vad kan ordföranden respektive styrelsen göra?
- Finns det några områden som bedöms som specifikt intressanta för just ”kvinnor”, ”invandrare” eller ”ungdomar”?

- Problematiserar olika gruppers olika tillgång till makt? Diskuteras rasism, sexism, åldersdiskriminering och andra maktrelationer?
- Under vilka former kan inflytande utövas i organisationen? Går det bara att påverka organisationen en gång om året på årsmötet eller finns det andra sätt att påverka?
- Vilka sitter bredvid varandra på mötena? Sitter styrelsen för sig själva? Påverkar det mötet på något sätt?
- Vad pratas det om under fikapausen, är det något som alla kan känna sig delaktiga i? Vad skämmas det om?
- Om det finns en jämställdhetsgrupp eller en antirasistisk grupp inom en större organisation; hur ser resten av organisationen på dessa gruppers arbete och förslag? Får de gehör? Får de det ekonomiska stöd de behöver? Är styrelsen hjälpsam och delaktig eller lämnas frågorna åt sidan?
- Vilka tror ni tilltalas av organisationens prioriterade frågor, förslag och argument? Varför?
- Vilka aktiviteter, demonstrationer, möten och evenemang närvarar ni på som organisation? Vilka prioriterar ni bort? Vad säger det om ert engagemang i olika frågor?
- Vilka bjuds in som föreläsare?
- Vilka syns på hemsidan, affischer och annat material?
- Görs något specifikt för att underlätta allas deltagande i olika beslutsprocesser? Exempelvis barnpassning, reseutjämning, övervägande av mötestider, tillgängliga lokaler, kallelse med tillgänglighetsguide.
- Vilka deltar i uppföljningar av olika aktiviteter som organisationen arrangerar? Vem får avgöra om det var ett lyckat arrangemang eller möte?

TIPS FÖR KARTLÄGGNING

Att göra anonyma enkäter är ett bra sätt att ta reda på hur medlemmar upplever organisationen. Inspireras gärna av frågorna på de här sidorna eller anpassa frågorna efter vad just ni vill veta mer om. Diskutera och analysera resultaten tillsammans. Ju fler som känner sig delaktiga och insatta i frågorna desto större kraft har ni att uppnå förändring!

HANDLINGSPLAN

DETTA vill vi ändra på!	VAD ska vi göra?	HUR ska vi göra?	VEM ska göra vad?	NÄR ska vi göra det?	UTVÄRDERING hur gick det?

LÄSTIPS

BÖCKER:

Kalla det vad fan du vill, 2005, av Marjaneh Bakhtiari är en roman som skildrar familjen Iran-dousts vardag i det nya hemlandet Sverige.

White like me, 2007, av Oivvio Polite är en bok om rasism. Inte om högerextremister och andra som är lätta att avfärda, utan om vad som gör också dig till en rasist. Det är en bok om vad rasismen gör med oss och vad vi gör med den.

Bortom mammas gata, 2001, av Alexandra Pascalidou är en självbiografisk bok om flykten till Sverige, uppväxten i Rinkeby och alla önskningar som blev uppfyllda.

Katitzi av Katarina Taikon. Katitzi är ett romskt smeknamn för Katarina och Katitzi-böckerna är en självbiografisk serie barn- och ungdomsböcker som handlar om Katitzi från sjuårsåldern till övre tonåren.

Trumpet, 1998 av Jackie Kay handlar om jazzmusikern Joss och hans liv som pappa, make och trumpetsolist. När han dör upptäcks det att han har en kvinnokropp. Historien berättas från flera personers perspektiv och tar upp frågor om familj och ursprung, transfobi och rasism.

The bluest eye, 1970, av Toni Morrison handlar om rasismen i USA på 40-talet. Det är en berättelse om Pecola som önskar att hennes ögon ska bli blåa för att komma närmare det rådande skönhets-idealet.

Äga rum: röster ur den feministiska rörelsen, 2008, av Moa Elf Karlén & Johanna Palmström är en antologi med unga feminister som vill uppnå förändring.

Den stulna romanen, 2008, av Nawal El Saadawi handlar om den föräldralösa Zinas kamp för sång och frihet. En högaktuell bok om klass och kön med revolutionen ständigt närvarande i kulisserna.

ANDRA MAKTHANDBÖCKER, METODMATERIAL, M.M.

Gör kön till en fråga om makt: Metoder för förändring, 2005, Forum Syd.

Dekor eller deltagare?, 2004, Sveriges kommuner och landsting

Jämställdhet här och nu – En handbok för utveckling av assyriska föreningslivet, 2008, Assyriska kvinnoförbundet.

Bryt! – Ett metodmaterial om normer i allmänhet och heteronormen i synnerhet, 2008, RFSL Ungdom och Forum för levande historia.

Ta betalt! – En feministisk överlevnadsguide, 2003, Moa Elf Karlén & Johanna Palmström

www.handisam.se har bra information och material om vad man ska tänka på för att öka tillgängligheten.

Välj mångfald! En metodbok för dig som vill arbeta för inkludering, 2005, Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer.

Do the Right Thing. A Manual From MFK, 2011, En handbok från Malmö Fria Kvinnouniversitet som är ett pågående interaktivt konstprojekt och feministisk organisation för kritisk kunskapsproduktion.

Ageraguiden. Förbundet Vi unga 2010

O/like – Ett metodmaterial mot fördomar och diskriminering, 2008, LSU.

TIDSKRIFTER & LIKNANDE:

Feministiskt Perspektiv – feministisk nättidning – www.feministisktperspektiv.se

Slut – antirasistisk feministisk tidskrift – www.tidskriftenslut.se

Bang – feministisk kulturtidskrift – www.bang.se

Ful – queerfeministisk kulturtidskrift – www.tidskriftenful.se

Mana – antirasistisk tidskrift – www.uppmana.nu

Arena – Sveriges ledande samhällsmagasin – www.tidskriftenarena.se

Expo – tidskrift och hemsida som skriver om rasism och högerextremism – expo.se

Artikel 14 – flyktingrörelsens tidning – www.artikel14.se

STUDIER & UTREDNINGAR:

Att färgas av Sverige: Upplevelser av diskriminering och rasism bland ungdomar med afrikansk bakgrund i Sverige. Av Viktorija Kalonaitytė, Victoria Kawesa, Adiam Tedros. Finns att ladda ner på <http://temaasyl2.episerverhotell.net>

Asylrätt, kön och politik: En handbok för jämställdhet och kvinnors rättigheter, 2008, av Maria Bexelius. Behandlar det bristande genusperspektivet i den svenska asylprocessen och ger praktisk vägledning för hur det kan förbättras.

SOU 2005:41 Bortom Vi och Dom: Teoretiska reflexioner om makt, integration och strukturell diskriminering.

SOU 2005:56 Det blågula glashuset: Strukturell diskriminering i Sverige.

SOU 2006:79 Integrationens svarta bok: Agenda för jämlikhet och social sammanhållning.

SOU 2006:21 Mediernas Vi och Dom: Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen.

Statens offentliga utredningar finns alla att ladda ner på www.regeringen.se/publikationer

ARTIKLAR:

Declarations of Whiteness: The Non-Performativity of Anti-Racism, Sara Ahmed.

Artikel som tar itu med olika argument som folk och institutioner tar till för att ”bevisa” att de inte är rasister.

Whiteness Swedish Style, Ylva Habel, finns i tidskriften Slut, andra numret.

Text om svensk vithet i vardagliga och forskarmässiga sammanhang som tar upp olika motståndsförmer som tas till för att undvika diskussioner om hudfärg och rasism.

Bekännelseaktens otillräcklighet, Adiam Tedros, finns i tidskriften Slut, andra numret.

Text om rasistiska bekännelser som skapar en feel-good-känsla mellan personer som begår rasistiska handlingar och sedan tror sig vara fria från rasism för att de insett detta och ”bekänt” det.

AKADEMISKT:

Maktens (o)lika förklädnader, 2002, red Paulina de los Reyes, Irene Molina och Diana Mulinari. Antologin tar upp det problematiska förhållandet mellan feminism, etnocentrism och klass från varierade infallsvinklar.

Intersektionalitet, 2005, Paulina de los Reyes och Diana Mulinari

Boken utforskar intersektionalitet som analytiskt verktyg och perspektiv.

Feminism utan gränser, 2003, Chandra Talpade Mohanty.

I Feminism utan gränser har teoretikern och feministen Chandra Talpade Mohanty samlat sina mest centrala texter från nästan två decenniers verksamhet som intellektuell och aktivist. I sin klassiska essä ”Med västerländska ögon” gör hon upp med västerländska feministers syn på tredje världens kvinnor som offer.

Understanding Every Day Racism, 1991, Philomena Essed.

Essed myntade begreppet ”vardagsrasism” och utgår i denna bok från intervjuer med över 2000 svarta kvinnor i Nederländerna och USA.

Vithetens hegemoni, 2011, Sara Ahmed.

Boken behandlar vithet och rasism i vardagen och inom olika institutionskulturer. Genom att dra nytta av sin egen erfarenhet av att bebo en vit värld som en icke-vit kropp undersöker feministen och teoretikern Sara Ahmed hur vitheten blir "världslig", hur vithet är resultatet av en rasifiering som skapar ramarna för vad kroppar "kan göra".

Feminism is for Everybody: Passionate Politics, 2000, bell hooks.

I denna bok lyfter hooks, amerikansk författare, feminist och politisk aktivist, fram att feminismen måste inkludera både en antirasistisk politik och ett klassperspektiv för att den inte ska bli en fråga som enbart berör vita kvinnor från över- och medelklassen. Men hon pekar även på den feministiska rörelsens framtida potential då hon menar att man inom rörelsen lärt sig mycket av sin egen historia av exkludering och ensidiga perspektiv.

Globaliseringens kulturer, 1999, red Catharina Eriksson, Maria Eriksson Baaz och Håkan Thörn. Postkolonialism innebär att inte bara de före detta kolonierna är märkta av kolonialismen – dess arv har också stor betydelse för oss i västvärldens "mångkulturella samhällen". Det här är en antologi med artiklar av de mest etablerade internationella postkoloniala författarna översatta till svenska.

Sister outsider, 1984, av Audre Lorde handlar om den smärta som det innebär att bli söndersliten mellan olika identiteter och rörelser, men också den potential till kunskap och styrka som finns i de erfarenheterna. Audre Lorde skriver fram möjligheter att vara hel som svart, lesbisk feminist.

This bridge called my back: Writings by radical women of color, 1981, red Cherrie Moraga och Gloria Anzaldua. En antologi med poesi, teori och berättelser av antirasistiska feminister i USA. Antologin kom ut som ett svar i ansiktet på vad författarna upplevde som den vita feministiska rörelsens oförmåga att diskutera kön och sexualitet i relation till rasism i USA.

White women, race matters: the social construction of whiteness, 1993, Ruth Frankenberg. Frankenberg tar upp den rädsla och det motstånd som många vita kvinnor uppvisade mot svarta feministers kritik, men hur den till sist blev så omfattande att vita kvinnor inte längre kunde ignorera den utan var tvungna att börja undersöka och arbeta med de sätt som vithet och rasism påverkat deras liv och politik.

ORGANISATIONER

Interfem – www.interfem.se

Antirasistisk feministisk tankesmedja och resurscenter.

RIFFI – Riksförbundet Internationella Föreningar För Invandrarkvinnor – www.riffi.nu
Arbetar för att förbättra invandrarkvinnors situation i samhället.

Antirasistiska Akademin – www.arakademin.org

Ideell förening vars syfte är att bekämpa rasism i det vetenskapliga samhället.

Ingen människa är illegal – www.ingenillegal.org

Stödjer människor som tvingats gå under jorden efter att ha fått avslag på asylansökan.

Ain't I a woman – aintiawomankampanjen.wordpress.com

En tvärorganisatorisk kampanj för papperslösa kvinnors rätt till skydd som startades av Ingen Människa är Illegal. Kampanjen driver krav på papperslösa kvinnors rätt till skyddat boende, till tillfälligt uppehållstillstånd under rättsprocess och på genusperspektiv i asylprocessen.

Quick Response – www.quickresponse.nu

Redaktion som granskar den svenska nyhetsrapporteringen om invandring, integration och främlingsfientlighet.

Ungdom Mot Rasism – www.umar.nu

Ungdomsorganisation med syftet att erbjuda och stödja ungdomars eget engagemang mot rasism.

Arab Initiative – www.arabinitiative.org

Hbt-projekt som också försöker motverka den negativa bilden av personer med arabiskt ursprung.

Afrosvenskarnas riksförbund – www.afrosvenskarna.se

Humanitär, kulturell och ideell sammanslutning för personer i Sverige med bakgrund i Afrika.

FILMTIPS

Unveiled, 2005, av Angelina Maccarone handlar om Fariba som har flytt från Iran för att slippa undan dödsstraff, då hennes förhållande med en gift kvinna blivit avslöjat. När en av hennes medflyktingar på förläggningen i Tyskland dör, antar hon hans identitet. Som man försöker hon skapa sig ett nytt liv som illegal fabriksarbetare i en småstad.

Fire, 1996, regi Deepa Mehta, är en film som handlar om kärleken mellan två kvinnor i Indien.

Water, 2005, regi Deepa Mehta, är en skildring av änkers livsvillkor i Indien.

A girl like me, regisserad av Kiri Davis, är en kortfilm med unga afroamerikanska tjejer som berättar om vita kvinnoideal och dess effekter. Filmen finns på youtube.

WWW.BLACKMANVISION.COM

BlackmanVision håller på med experimentella filmprojekt med både fiktiva och dokumentära inslag. De gör film för att minnas och återskapa det förglömda, de synliggör berättelser som hittills inte berättats och människor som ofta hållits i det fördolda.

WWW.WMM.COM

Women Make Movies bildades 1972 för att göra något åt underrepresentationen av kvinnor i medieindustrin. De är en organisation som står till tjänst för både skapare och användare av feministisk media, med särskilt fokus på färgade kvinnor.

WWW.FANZINGO.SE

Fanzingo bildades för att ge utrymme åt berättelser som sällan kommer till tals i den offentliga debatten. Det är ett ställe för unga att lära sig göra film, tv och radio.

Allt om min mamma, 1999, av Pedro Almodovar är en film om starka kvinnor och mödrar, syster-skap och gränslös kärlek.

La teta asustada, 2009, av Claudia Llosa handlar om Fausta, en ung kvinna i Lima, Peru. Filmen är en poetisk berättelse som tar upp klasskillnader, rasism och konsekvenserna av det sexualiserade våldet i korselden mellan stats- och guerrillaterror.

165 Hässelby, 2005, av Mia Engberg är en film om att vilja förändra världen. Om att vilja måla graffiti fast man riskerar fängelse, om att hantera svenska myndigheter när man inte kan svenska så bra och om att bli avstängd från skolan för att man har ADHD. Men framförallt är det en hyllning till förorten och de människor som lever där.

Crash, 2004, av Paul Haggis är en skildring av rasismen och dess konsekvenser i mötet mellan polis och människor i USA.

Frida Kahlo, 2002, av Julie Taymor, är en film om en av världens största konstnärer och feministiska ikoner. Den skildrar hennes liv som politisk och konstnärlig revolutionär.

The Black Power Mixtape 1967-1975 är en essäfilm om den afroamerikanska kampen för rättvisa.

Sisters in law, 2005, är en film som handlar om kvinnliga åklagare och domare i Cameroon som försöker säkerställa rättvisa för ett antal kvinnor och barn i rätten.

Precious, 2009, är en film om en fattig, överviktig, tonårstjej i Harlem som väntar sitt andra barn och inte får gå kvar i skolan på grund av det, men som sen börjar i en specialklass som förhoppningsvis kan hjälpa henne att ändra sin livssituation.

The Great Debaters, 2007, i regi av Denzel Washington är en film om unga svarta studenter i det rassegregerade USA som lär sig debattera för social rättvisa.

Love and Basketball, 2000, i regi av Gina Prince-Bythewood utspelar sig i Los Angeles 1981. Filmen börjar när Monica är elva år och drömmer om att bli basketstjärna.

ORDLISTA

Maktstruktur: maktstrukturer handlar om att människors möjligheter till att försörja sig och delta i politiska beslut inte beror på en slump eller personlig talang, utan följer vissa mönster om man jämför stora grupper av människor. Till exempel så tjänar kvinnor mindre än män, och icke-vita har sämre möjligheter att få jobb, enbart på grund av föreställningar om ras/etnicitet. Det betyder inte att det inte finns enskilda kvinnor som tjänar mer än män, men att det går att se ett återkommande mönster för orättvisor.

Normer: förväntningar och ideal som handlar om vad som är önskvärt och positivt i vårt samhälle och vad som inte är det.

Rasifiering: att dela in människor i olika grupper utifrån bland annat hudfärg och nationalitet. Rasifieringen skapar kategorier som "invandrare" och "svenskar" och framställer dessa som varandras motsatser. Eftersom uppdelningen mellan svenskar och invandrare inte bygger på stabila skillnader måste den hela tiden göras på nytt och framställas som naturlig. Medan vita svenskar får utgöra normen så rasifieras andra grupper och blir avvikare; "de andra", "invandrare", "blattar". Rasifiering är en förutsättning för rasism.

Ras/etnicitet: ras och etnicitet är två begrepp som används för att beskriva föreställda skillnader mellan människor som antas finnas på grund av hur man ser ut eller var man kommer ifrån.

Vithet: ett ord som används för att synliggöra vita människors makt, privilegier och upprätthållande av rasismen. Kopplas ofta ihop med svenskhet. Är inte en egentlig hudfärg (hudfärgen är ju snarare rosa) utan en maktposition.

Klass: handlar om ekonomiska orättvisor som skapas genom det nuvarande samhällets organisering av saker som folk behöver för att leva. Den här typen av organisering brukar kallas för kapitalism. Kapitalismen går ut på att några få människor äger och bestämmer över resurser som behövs för att producera saker som människor behöver för att leva, t.ex. hus, mat, kläder, datorer, mediciner och sjukvård. För att få tillgång till de sakerna måste man betala med pengar som man får genom att arbeta för de som äger resurserna. För att de som äger resurserna ska kunna fortsätta äga så mycket som de gör, och därmed kunna bestämma över de som arbetar (arbetstider, löner, ledigheter), så tar de mer betalt för sakerna som arbetarna producerar än vad de

ger arbetarna i lön. Ett exempel på hur klass, ras/etnicitet och kön hänger ihop är att de personer som i högst utsträckning äger och kontrollerar resurserna i världen är vita män. Ett annat exempel på hur klass är rasifierat är att icke-vita invandrade personer med hög utbildning och medelklasspositioner förflyttar sig neråt i klasshierarkin när de kommer till Sverige, detta på grund av diskriminering, rasism och avsaknad av sociala nätverk.

Tillgänglighet: att göra en miljö tillgänglig för alla oavsett funktionsförmåga. Det kan till exempel vara att sätta in en hörselslinga i konferensrummet eller att ha information i punktskrift.

Queerfeminism: Tar sin utgångspunkt i en kritik av det påstått normala vad gäller kön och sexualitet, alltså föreställningen om två motsatta kön, män och kvinnor, och deras påstått "naturliga" sexuella attraktion till varandra.